

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Bc. Irena Čermáková

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva

Diplomová práce

**Dodržování Ženevských úmluv a
Dodatkových protokolů v ozbrojených
konfliktech od roku 1990**

Vypracoval: Bc. Irena Čermáková

Vedoucí práce: Ing. Vladimír Štípek, Ph.D.

Konzultant: Ing. Libor Líbal

České Budějovice 2015

Abstrakt

S ozbrojenými konflikty se lidstvo potýká celá staletí. Téměř vždy je důvodem ozbrojeného konfliktu nadvláda nad určitým územím. Pokud se zaměříme na ozbrojené konflikty nám nejbližší historie, je jasné, že mezi ně patří první a druhá světová válka. Tyto dvě války zapříčinily tisíce mrtvých na všech stranách a velké strádání civilního obyvatelstva. Po druhé světové válce se mohlo zdát, že je ozbrojeným konfliktům konec. Přesto následovala válka v Koreji či ve Vietnamu, kde opět umírali nevinní civilisté. To je ale více než padesát let stará historie. Bohužel se ozbrojené konflikty stále opakují a od roku 1990 jich bylo více než sto dvacet. Nejsou to sice války takového rozsahu, kdy je zapojený celý svět, ale na svědomí mají také statisíce mrtvých. Trendem konfliktů po studené válce je nepochybně zabíjení civilního obyvatelstva. Bohužel se poměr ztrát na ozbrojených silách a civilistech rapidně změnil. Zejména v Africe jsou poměrně malé ztráty na bojujících jednotkách. Civilisté ale umírají po statisících. Důvody ozbrojených konfliktů po studené válce jsou různé. Ve většině případů, se ale jedná o území a s ním spojené etnické čistky, nebo o bohatství, kterým jsou např. v Africe diamanty.

Úkolem mé diplomové práce bylo upozornit na stálé ohrožování základních lidských práv, která jsou v ozbrojených konfliktech naprosto ignorována.

V teoretické části diplomové práce je popsáno Mezinárodní humanitární právo, které by mělo být základem pro ozbrojené konflikty. Jsou zde popsány základní zásady Mezinárodního humanitárního práva a typy ozbrojených konfliktů podle Mezinárodního humanitárního práva. V Teoretické části jsou dále popsány některé z článků Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů, které v ozbrojených konfliktech od roku 1990 bývají nejčastěji používány a které jsou velmi závažné.

Vzhledem k množství ozbrojených konfliktů od roku 1990, kterých bylo více než 120, je v práci uvedeno deset vybraných ozbrojených konfliktů. Ve vybraných konfliktech jsou popsány jednotlivé válečné zločiny, které byly na civilním obyvatelstvu páčány. Tyto

zločiny jsou podobné v zemích, které jsou společné kulturou či mentalitou. V afrických státech dochází ke stejným zločinům. Rozdíl je většinou v měřítku páchání těchto válečných zločinů. Stejně tak je tomu i v konfliktech na území bývalé Jugoslávie.

V diplomové práci byly použity rozhovory s účastníky některých ozbrojených konfliktů, které značně pomáhají k bližšímu pochopení válečných zločinů, které byly během ozbrojených konfliktů páchané.

Zpracování a vyhodnocení získaných výsledků bylo provedeno v programu MS Word a MS Excel.

Klíčová slova: ozbrojený konflikt, válka, Ženevské mluvy, Mezinárodní humanitární právo, zločin, genocida, civilní obyvatelstvo

Abstract

The armed conflicts to humanity for centuries. Almost always the reason for armed conflict dominion over certain territories. If we focus on armed conflicts closest to us history, it is clear that these include first and second World War. These two wars have caused thousands of deaths on all sides and great hardship of the civilian population. After World War II it seemed that the end of armed conflicts. Nevertheless, followed by the war in Korea or Vietnam, where once again innocent civilians died. But this is more than fifty years of history. Unfortunately, the armed conflict is still repeated, and since 1990 there were more than a hundred and twenty. Although not a war of such magnitude, which is involved in the entire world, but they have also been responsible for hundreds of deaths. The trend of conflict after the Cold War is undoubtedly the killing of civilians. Unfortunately, the loss ratio for the armed forces and civilians dramatically changed. Particularly in Africa are relatively small losses on fighting units. But civilians are dying by the hundreds of thousands. Reasons for armed conflict after the Cold War are different. In most cases, however, it is the territory and related ethnic cleansing, or wealth, which are eg. in Africa diamonds.

The purpose of my thesis was draw attention to the constant threats to fundamental human rights in armed conflicts are totally ignored.

The theoretical part describes international humanitarian law, which should be the basis for armed conflict. And describes the basic principles of international humanitarian law and the types of armed conflict under international humanitarian law. The theoretical part also describes some of the articles of the Geneva Conventions and the Additional Protocols to the armed conflict since 1990 are the most commonly used and are very serious.

Due to the number of armed conflicts since 1990, which was more than 120, is shown in the work of ten selected armed conflicts. In selected conflicts are described various war crimes that were committed against the civilian population. These crimes are similar in countries that

are a common culture or mentality. In African countries is the same crimes. The difference is mostly in scale committing these war crimes. The same is true even in the conflicts in the former Yugoslavia.

In this thesis were consumed interviews with some participants armed conflicts, which greatly helps us to better understand the war crimes that were committed during the armed conflict.

Processing and evaluation of the results was done in MS Word and MS Excel.

Keywords: armed conflict, war, the Geneva Convention, international humanitarian law, crime, genocide, civilians

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 18.5.2015

.....
Bc. Irena Čermáková

Poděkování

Děkuji Ing. Liborovi Líbalovi za velmi cenné připomínky a rady při zpracování diplomové práce. Dále děkuji bývalým příslušníkům českých ozbrojených sil nasazených v zahraniční misi IFOR a UNPROFOR za poskytnutí osobního rozhovoru u jejich pobytu v ozbrojeném konfliktu.

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	11
Úvod	12
1. Teoretická část	14
1.1 Základní pojmy	14
1.2 Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly	18
1.3 Mezinárodní humanitární právo.....	21
1.3.1 Typy ozbrojených konfliktů	24
1.3.2 Zásady Mezinárodního humanitárního práva	26
1.3.3 Princip rozlišování dle Mezinárodního humanitárního práva	28
1.4 Ochrana civilního obyvatelstva podle Kapitoly II Části IV Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám.....	31
1.5 Zločin Genocida.....	32
1.6 Použitelné právo a jurisdikce	33
2. Výzkumná otázka a metodika výzkumu	35
2.1 Výzkumná otázka	35
2.2 Metodika výzkumu	35
3. Výsledky	37
3.1 Ozbrojené konflikty od roku 1990.....	37
3.2 Afrika.....	40
3.2.1 Somálsko	41
3.2.2 Sierra Leone.....	44
3.2.3 Rwanda	48
3.2.4 Demokratická republika Kongo	50

3.3	Arabské státy.....	53
3.3.1	Sýrie.....	53
3.3.2	Irák.....	55
3.3.3	Afhgánistán.....	56
3.3.4	Kuvajt	58
3.4	Území bývalé Jugoslávie	59
3.4.1	Kosovo.....	59
3.4.2	Bosna a Hercegovina, Srbsko, Chorvatsko	62
3.5	Autentické rozhovory	65
	Rozhovor č. 1 český příslušník jednotek UN – mise IFOR, UNCRO.....	66
	Rozhovor č.2 Muslimský Chorvat, před začátkem války zařazený v chorvatské armádě u PVO (protivzdušná obrana)	69
	Rozhovor č. 4 Srbští manželé žijící v osadě Sekirača na území Kosova.....	74
4.	Diskuze.....	76
	Závěr	81
	Seznam informačních zdrojů	82
	Seznam grafů	85
	Seznam tabulek	85
	Přílohy.....	86
	Příloha č. 1 Genocida ve Rwandě.....	86
	Příloha č. 2 Popravy bosenských muslimů	88
	Příloha č. 3 Srbský lágr pro bosenské muslimy.....	91
	Příloha č. 4 Nálety na Falúdžu.....	92
	Příloha č. 5 Následek použití Bílého fosforu.....	93

SEZNAM ZKRATEK

RoE	Pravidla pro použití síly
CO	Civilní ochrana
CDFS	Civilní obranné síly v Sierra Leone
JNA	Jugoslávská národní armáda
AFRC/RUF	Rebelská skupina (Revolutionary United Front) v Sierra Leone
RPF	Rwandská vlastenecká fronta
UÇK	Kosovská osvobozenecká armáda (Ushtriaçlirimtare e Kosovës)

Úvod

S ozbrojenými konflikty se lidstvo potýká celá staletí. Téměř vždy je důvodem ozbrojeného konfliktu nadvláda nad určitým územím. Pokud se zaměříme na ozbrojené konflikty nám nejbližší historie, je jasné, že mezi ně patří první a druhá světová válka. Tyto dvě války zapříčinily tisíce mrtvých na všech stranách a velké strádání civilního obyvatelstva. Po druhé světové válce se mohlo zdát, že je ozbrojeným konfliktům konec. Přesto následovala válka v Koreji či ve Vietnamu, kde opět umírali nevinní civilisté. To je ale více než padesát let stará historie. Bohužel se ozbrojené konflikty stále opakují a od roku 1990 jich bylo více než sto dvacet. Nejsou to sice války takového rozsahu, kdy je zapojený celý svět, ale na svědomí mají také statisíce mrtvých. Trendem konfliktů po studené válce je nepochybně zabíjení civilního obyvatelstva. Bohužel se poměr ztrát na ozbrojených silách a civilistech rapidně změnil. Zejména v Africe jsou poměrně malé ztráty na bojujících jednotkách. Civilisté ale umírají po statisících. Důvody ozbrojených konfliktů po studené válce jsou různé. Ve většině případů, se ale jedná o území a s ním spojené etnické čistky, nebo o bohatství, kterým jsou např. v Africe diamanty.

Problém dnešní doby spočívá v tom, že většina světa neví o tom, co se děje v jiných zemích. Občas se v médiích objeví zpráva o tom, někde probíhá nějaká válka, a že umírají i civilisté. Tyto zprávy ale velice rychle upadají v zapomnění. I když se problémem válek stále zabývá OSN, Mezinárodní červený kříž a jiné organizace, není velké povědomí o tom, jak to ve skutečnosti je. V televizi neustále běží pořady o druhé světové válce, ale o novodobých konfliktech moc pořadů nenajdete. Sice byly natočeny dokumenty a Kosovu, o Bosně a Hercegovině, nebo například a Kongu. Tyto pořady jsou ale rychle po natočení prohlášeny jako zakázané a obyčejný člověk se o nich mnohdy ani nedozví.

Cílem práce je objasnit ohrožení základních práv člověka, která jsou během ozbrojených konfliktů nerespektována a poukázat na celosvětový problém porušování zásad mezinárodního humanitárního práva a s ním spojenými Ženevskými úmluvami z pohledu ochrany obyvatelstva.

V teoretické části práce budou představeny základní pojmy, které jsou potřebné pro vysvětlení, některých údajů použitých v práci. Dále budou představeny některé Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly. Představeno bude Mezinárodní humanitární právo a jeho hlavní zásady a budou popsány mezinárodní a vnitrostátní konflikty. V kapitole Výsledky bude popsáno deset vybraných ozbrojených konfliktů, na kterých bude zkoumána výzkumná otázka. Na těchto příkladech bude popsáno, jaké válečné zločiny byly páčány a zda v nich došlo k dodržování Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů a zda byly dodržovány zásady Mezinárodního humanitárního práva. V rámci této kapitoly budou provedeny rozhovory s lidmi, kteří se účastnili nějakého ozbrojeného konfliktu od roku 1990.

1. Teoretická část

1.1 Základní pojmy

Civilní obyvatelstvo – civilním obyvatelstvem se rozumí osoby, které se nacházejí na území válčící strany, ale nejsou bojovníky. Civilní obyvatelstvo a jednotlivé civilní osoby jsou chráněny před nebezpečím vyplývajícím z vojenských operací, a proto nesmějí za žádných okolností být předmětem útoku. Výjimku tvoří „civilisté přímo se účastníci nepřátelství“, v takovém případě ztrácejí svůj ochranný status a může na ně být veden útok.

Civilista přímo se účastníci nepřátelství – jedná se o osobní účast civilisty na vedení nepřátelství, kdy jeho chování a činy ovlivňují vedení vojenských operací nebo vojenské schopnosti, anebo působí smrt, zranění osob nebo ničí majetek chráněný proti útoku.

Civilní objekt – objekt, který je určen pro potřeby civilního obyvatelstva. Těmito objekty jsou obytné budovy, školy, nemocnice, historické a kulturní památky apod. Za civilní objekty jsou tedy považovány veškeré objekty, které nejsou považovány za vojenské. Proti civilním objektům je zakázáno vést útok, jakékoliv válečné operace či represálie. Pokud není přesně jasné, zda je objekt civilní či vojenské povahy, je vždy pokládán za civilní.

Demilitarizovaná zóna – území, v němž je zakázána přítomnost ozbrojených sil vč. vojenských objektů. Je zde zakázána vojenská činnost.

Kombatant – člen ozbrojených sil, které jsou organizované, skupin a jednotek, které jsou stranami v ozbrojeném konfliktu, kombatant je určen k bojovým úkolům a má právo se přímo účastnit nepřátelských akcí. V případě zajetí má nárok na status válečného zajatce.

Nepřátelský úmysl (HostileIntent) – představuje možnou a identifikovatelnou hrozbu rozpoznatelnou na základě schopnosti a připravenosti osob, skupin, nebo jednotek nepřítele, které představují hrozbu způsobení škody, a dále na základě existence důkazů, včetně zpravodajských informací, které indikují úmysl zaútočit nebo jinak způsobit škodu. Schopnost nebo připravenost nepřítele způsobit škodu může vyplývat z konkrétních taktických okolností (manévrování do palebného postavení, označování cílů na dálku) i netaktických událostí (zvýšená indikace mobilizování vojenských zdrojů). Váha důkazů a zpravodajských informací indikující nepřátelský úmysl vždy musí představovat jasnou a skutečnou hrozbu. Izolované akty nepodpořené zpravodajskou informací obvykle nejsou vyhodnoceny jako nepřátelský úmysl.

Nepřátelský čin (HostileAct) – je jakýmsi základem pro použití síly, která má odvrátit přímo hrozícího nebo trvajících útoku, a to jak proti silám nebo jednotlivcům, kteří provádějí nebo přímo přispívají k záměrnému aktu způsobujícímu vážnou újmu nebo představují vážné nebezpečí. Použití síly v tomto případě však nelze zaměňovat s použitím síly na základě nutné obrany. Pravidla použití války nikdy neomezují právo na sebeobranu. Vzhledem k širokému pojetí konceptu „nutné obrany“ v českém právním řádu bude možno některé situace spadající do rámce „nepřátelského činu“ řešit již v rámci „nutné obrany“.

Organizace civilní ochrany (CO) – provádějí opatření, která jsou nezbytná k zabezpečení ochrany a přežití civilních obyvatel během ozbrojeného konfliktu, při ochraně lidí před následky nepřátelských vzdušných útoků atd. Personál civilní ochrany je určen pouze k plnění těchto úkolů, tj. varování, evakuace, nouzové ubytování. Je-li personál tvořen vojenskými osobami, musí být jejich přidělení k CO trvalé. Analogicky jako u zdravotnického personálu však nesmí vyvíjet činnost škodící nepříteli, jinak jeho ochrana zaniká (opět je však nutné předchozí varování). Personál a materiál CO musí být označen mezinárodním rozeznávacím znakem, kterým je modrý trojúhelník na oranžovém pozadí.

Parlamentáři – zástupci vojenského velení jedné strany v konfliktu, kteří bývají vysíláni k jednání s druhou stranou. Těmto osobám musí být zaručena osobní nedotknutelnost. Druhou stranou mohou být přijati či nikoli, mají však právo na nerušený návrat. Jejich mezinárodně uznávaným ochranným a identifikačním znakem je bílá vlajka.

Ranění a nemocní - všechny osoby a to jak civilní, tak vojenské, jejichž zdravotní stav vyžaduje lékařskou péči (bez ohledu na to, zda tento stav vznikl v souvislosti s konfliktem či nikoli) - včetně osob zesláblých, rodiček apod. - avšak za předpokladu, že se zdržují aktivního nepřátelství. Na tyto osoby nesmí být nikdy veden útok ani nesmí být cílem žádných násilností, musí být respektovány a musí jim být bez ohledu na jejich příslušnost včas poskytnuta pomoc a odpovídající lékařská péče. Jedině důvody lékařské naléhavosti ospravedlňují ošetření v přednostním pořadí.

Útok vedený nerozlišujícím způsobem – jde o útočnou činnost prováděnou takovým způsobem a s využitím takových bojových prostředků, které neumožňují působit pouze na vojenské cíle a zasahují i civilní obyvatelstvo a civilní objekty.

Válečná oblast – prostor, v němž jsou bojující strany oprávněny provádět válečné akce. Je jím státní území válčících stran, jakož i ty části zemského povrchu, které nepodléhají suverénní moci žádného státu.

Válečná reparace – náhrada škod způsobených za ozbrojeného konfliktu.

Válečný stav – vzniká mezi zneprátelenými stranami vypuknutím ozbrojeného konfliktu bez ohledu na to, zda byla či nebyla vypovězena formálně válka. V tento moment se přerušují veškeré diplomatické a konzulární styky, přestávají platit různé dvoustranné smlouvy. Zaniká příměřím, mírovou smlouvou či výjimečně i jednostrannou deklarací.

Válečný zajatec – zajatý příslušník nepřátelských ozbrojených sil. Status válečného zajatce začíná v okamžiku, kdy se zajatý příslušník ocitl v moci protivníka a končí jeho

propuštěním (repatriací). Účelem zajetí je zabránit příslušníkům ozbrojených sil, aby se znovu zúčastnili nepřátelství. Se zajatci musí být za všech okolností zacházeno lidsky.

Válečný zločin – hrubé porušení zákonů a obyčejů vedení války, např. vraždy civilních osob, zajatců a rukojmí, deportace, plenění apod.

Vojenská nezbytnost – je princip činnosti ozbrojených sil ve válce, jenž je ospravedlněn tím, že jde o jednání nezakázané právem ozbrojeného konfliktu a přitom nezbytné k přemožení nepřítele. Užitím principu vojenské nezbytnosti nelze ospravedlnit porušení práva ozbrojeného konfliktu.

Vojenský objekt – objekt, který slouží vojenským účelům, např. sklady zbraní, vojenská základna apod. Také, kde jsou rozmístěny ozbrojené síly (mimo zdravotnické a duchovní služby), např. kasárna. Dále pak i ostatní objekty, které svou povahou, umístěním, účelem a užitím přispívají k vojenským akcím, a které by v případě jejich zničení, obsazení nebo neutralizace představovaly zjevnou vojenskou výhodu pro útočící stranu.

Zdravotnické jednotky – všechna civilní i vojenská zdravotnická zařízení a jiné jednotky určené k léčení, prevenci a přepravě nemocných (nemocnice, ošetrovny, sklady zdrav. materiálu, zdravotnické transporty apod.) za předpokladu, že náleží vojenské zdravotnické službě nebo jsou státem určeny k poskytování pomoci v případě ozbrojeného konfliktu. Zdravotnické jednotky nesmí být nikdy cílem útoku, nesmí však vyvíjet jinou činnost, která by škodila nepříteli, např. přeprava zbraní. V takovém případě by jejich ochrana zanikla (nedošlo-li po předchozím varování k nápravě). Mezinárodně uznávaným ochranným a identifikačním znakem pro zdravotnické jednotky je červený kříž, červený půlměsíc nebo červený krystal na bílém poli.

Zdravotnický personál - osoby, které zajišťují činnost zdravotnických jednotek (zdravotníci, sanitáři, řidiči apod.) včetně přidělených duchovních. NA zdravotnický personál nesmí být nikdy veden útok. Dále jim nesmí být v jejich činnosti bráněno, nesmí být nuceni k úkonům neslučitelným s jejich posláním. Vojenské zdravotnické jednotce,

kteřá se ocitne v moci nepřítelů, i civilním jednotkám na okupovaných územích a jejich personálu musí nepřítel umožnit pokračovat v jejich práci. Jakmile to poměry umožní, mají být navraceny zpět. Mezinárodně uznávaným ochranným a identifikačním znakem je červený kříž, červený půlměsíc nebo červený krystal na bílém poli.

Žoldněř – osoba, která je speciálně najímána k boji v ozbrojeném konfliktu, skutečně se přímo účastní nepřátelských akcí. Její účast je motivována zejména osobním ziskem. Žoldněř není příslušníkem ozbrojených sil ani jedné strany konfliktu, není občanem strany konfliktu a nemá ani trvalé bydliště na území strany konfliktu. Nebyl vyslán státem, který není stranou konfliktu k plnění oficiálních úkolů jako příslušník ozbrojených sil. Nemá právo na status komatanta ani válečného zajatce.

1.2 Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly

Vzniku Ženevských úmluv předcházelo několik událostí. Za první takovou událost je považována diplomatická konference, kterou v roce 1864 svolal do Bruselu ruský car Alexandr II. Na této konferenci byl přijat návrh Mezinárodní deklarace zákonů a obyčejů války, tzv. Bruselský návrh. Tento text ale nebyl ratifikován z důvodu toho, že některé zúčastněné vlády nechtěly být smlouvou vázány. Přesto je tato událost považována za velmi důležitou etapu kodifikace válečného práva.

Dalším podstatným mezníkem válečného práva byl rok 1934. V tomto roce se v Tokiu konala XV. Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Na této konferenci byl schválen text Mezinárodní úmluvy o osudu a ochraně civilistů národnosti nepřátelské země na okupovaném území. Tento text byl navržen Mezinárodním výborem Červeného kříže. Tento dokument však nikdy nebyl využit, protože vlády odmítaly setkání na diplomatické konferenci, na které měly rozhodnout o jeho přijetí. Důsledkem toho bylo, že Tokijský návrh nemohl být použit v průběhu druhé světové války.

Podepsání a přijetí Ženevských úmluv z roku 1949 znamenalo obrovský pokrok v rozvoji humanitárního práva. Později, když probíhala dekolonizace, se ale ukázalo, že jsou nedostatečné. Dalším problémem tvořily nově vzniklé státy, které odmítaly vázat se pravidly, na jejichž vypracování se nepodílely. Hrozilo, že v případě revize Ženevských úmluv dojde k výraznému zúžení některých z klíčových ustanovení z roku 1949. Z toho důvodu bylo rozhodnuto, že ochrana obětí ozbrojených konfliktů bude posílena přijetím nových textů, které byly roku 1977 učeny formou Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám.

Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly dnes obsahují téměř 600 článků a jsou určeny jako hlavní nástroj mezinárodního humanitárního práva.

Stranami mezinárodních smluv, tedy i Ženevských úmluv a jejich Dodatkových protokolů, se mohou stát pouze státy. (Postavení smluvní strany však má i orgán strany konfliktu v národněosvobozené boji či boji proti okupaci. Ustanovení Ženevských úmluv a jejich Dodatkových protokolů jsou vždy závazná pro všechny strany konfliktu.) Na počátku roku 2007 byly stranami Ženevských úmluv všechny státy světa – přesně 194. Skutečnost, že Ženevské úmluvy patří mezi ty, které jsou uznávány největším počtem zemí, svědčí o jejich univerzálnosti. V případě Dodatkových protokolů se ke stejnému datu k Protokolu I připojilo 167 států a k Protokolu II 163. (47)

Ze studie Mezinárodní humanitární právo obyčejové vyplývá, že Ženevské úmluvy a zásady obou Dodatkových protokolů jsou mezinárodněprávním obyčejem – tedy zavazují všechny členy mezinárodního společenství.(51)

Podpis, ratifikace, přistoupení, výhrady, nástupnictví

Mnohostranné smlouvy mezi státy, jako jsou Ženevské úmluvy a jejich Dodatkové protokoly, vyžadují dvě oddělené procedury.

Podpis následovaný ratifikací

Podpis stát nezavazuje, činí jej pouze povinným jednat způsobem, který není v rozporu s podstatou smlouvy. Ratifikací se stát definitivně zavazuje smlouvu dodržovat.

Přistoupení

Tímto aktem stát, jenž nepodepsal text smlouvy při jejím přijetí, vyjadřuje vůli být jím nadále vázán. Přistoupení má stejné důsledky jako ratifikace.

Nový nezávislý stát může prostřednictvím deklarace o nástupnictví (sukcesi) vyjádřit přání zůstat vázán smlouvou, která se vztahovala na jeho území před dosažením nezávislosti. Také může učinit prohlášení o prozatímní aplikaci smluv během jejich přezkoumávání před přistoupením nebo nástupnictvím. V průběhu těchto procedur nebo za určitých přesně stanovených podmínek může stát učinit výhrady, jimiž dosáhne vyloučení nebo pozměnění právního účinku některých ustanovení smlouvy. Tyto výhrady nesmějí být v rozporu s podstatnými prvky smlouvy. Hnutí za národní osvobození, kterých se týká čl. 1, odst. 4 Dodatkového protokolu I, se mohou zavázat aplikovat Ženevské úmluvy a Dodatkový protokol I prostřednictvím zvláštního postupu stanoveného v článku 96, odst. 3 tohoto protokolu. (47)

Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly s sebou nesou i povinnost uvádět tyto dokumenty ve známost. Jak uvádějí články 47/48/127/144 Ženevských úmluv I, II, III a IV „*Vysoké smluvní strany se zavazují, že rozšíří co možná nejvíce, v míru i ve válce, text této úmluvy ve svých zemích a zejména že zařadí její studium do vojenských a možná i i civilních studijních programů, tak, aby její zásady byly uvedeny ve známost všeho obyvatelstva, zejména bojujících ozbrojených sil, zdravotnického personálu a vojenských duchovních.*“ Článek 83 Dodatkového protokolu I uvádí „*Vysoké smluvní strany se zavazují, že budou v době míru, jakož i v době ozbrojeného konfliktu šířit úmluvy a tento protokol v co největší míře ve svých zemích a především zahrnou jejich studium do programů vojenské přípravy a budou podporovat jejich studium civilním obyvatelstvem tak, aby s těmito dokumenty byly seznámeny ozbrojené síly a civilní obyvatelstvo.*“ Dále čl. 19 Dodatkového hovoří, že „*Tento protokol bude šířen v co možná největší míře.*“

Od srpna roku 2006 platí Ženevské konvence pro všechny státy světa a musí je tedy dodržovat.

1.3 Mezinárodní humanitární právo

Jak bylo výše uvedeno, Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly jsou hlavním nástrojem mezinárodního humanitárního práva. Je potřeba se ale zmínit, jak ale mezinárodní humanitární právo vzniklo a jakým právem byly ozbrojené konflikty před tímto vznikem řízeny.

Ozbrojené konflikty se před vznikem mezinárodního humanitárního práva řídily nepsanými pravidly, které byly založeny na zvyklostech. Postupně ale byly sepisovány různé dohody mezi stranami konfliktu. Tyto dohody byly bojujícími stranami ratifikovány někdy po skončení konfliktu. Dalším nástrojem byl zvláštní předpis, který státy vydávaly pro svá vojska, tzv. Lieberův kodex. Z toho vyplývá, že právo se týkalo buď určitého omezeného území nebo platilo pouze pro specifický konflikt či bitvu. Tato pravidla byla různě závislá na základě místa, kultury, morálky či období.

Vývoj humanitárního práva byl tedy bezprostředně ovlivněn velkými ozbrojenými konflikty. Během první světové války, která probíhala v letech 1914 – 1918 začaly být používány nové způsoby vedení boje a s tím spojené nové prostředky pro vedení boje. Těmito prostředky a způsoby bylo letecké bombardování, použití jedovatých plynů či masové braní válečných zajatců. Zatímco v první světové válce umírali zejména vojáci na frontách a poměr civilních a vojenských ztrát byl 1:10, v druhé světové válce se to změnilo. Během druhé světové války výrazně narostl počet zabitých civilních obyvatel. Poměr civilních a vojenských ztrát byl již 1:1. Reakcí Mezinárodního společenství na tato tragická čísla bylo v roce 1949, přijetí nového dokumentu, tedy Ženevské úmluvy IV na ochranu civilních osob za války. Vzhledem k tomu, že Ženevské úmluvy z roku 1949 pokrývaly pouze částečně boje za národní osvobození, došlo roku 1977 k vypracování Dodatkových protokolů.

Humanitární právo, tak jak ho známe v dnešní době, se posupně vyvíjelo a stále vyvíjí. Bohužel jsou jeho reakce tzv. ex post. Je to dáno tím, že se ozbrojené konflikty stále vyvíjejí a tím narůstá i potřeba humanitární pomoci. Proto jsou stále vytvářeny nové

dokumenty, které mají civilní obyvatelstvo co nejvíce ochránit. Mezinárodní humanitární právo je tedy tvořeno několika smlouvami. Mezi ty hlavní patří:

- 1864 Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných v poli
- 1865 Petrohradská deklarace (zákaz užívání určitých projektilů ve válce)
- 1899 Haagské úmluvy o zákonech a obyčejích pozemní války a o úpravě zásad Ženevské úmluvy z roku 1864 pro námořní válku
- 1906 Revize a úprava Ženevské úmluvy z roku 1864
- 1907 Revize Haagských úmluv z roku 1899 a přijetí nových úmluv
- 1925 Ženevský protokol o zákazu užívání dusivých, otravných a podobných plynů a bakteriologických zbraní ve válce
- 1929 Dvě Ženevské úmluvy:
 - Revize a úprava Ženevské úmluvy z roku 1906
 - Revize a úprava Ženevské úmluvy z roku 1906
 - Ženevská úmluva týkající se zacházení s válečnými zajatci
- 1949 Čtyři Ženevské úmluvy:
 - I Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli
 - II Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři
 - III Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci
 - IV Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války (nová)
- 1954 Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu
- 1972 Úmluva o zákazu vývoje, výroby a skladování bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o jejich likvidaci
- 1977 Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám (1949), o ochraně obětí mezinárodních (Protokol I) a vnitrostátních (Protokol II) ozbrojených konfliktů.
- 1977 Úmluva o zákazu vojenského nebo jakéhokoli nepřátelského použití prostředků měnících živ. prostředí

- 1980 Úmluva o zákazu nebo omezení používání určitých druhů konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky, doplněná protokoly:
- Protokol (I) o zákazu používání výbušných zbraní s nedetekovatelnými střepinami
 - Protokol (II) o zákazu nebo omezení používání min a podobných prostředků (revidovaný 1996)
 - Protokol (III) o zákazu nebo omezení používání zápalných zbraní
 - Protokol (IV) o zákazu oslepujících laserových zbraní (1995)
 - Protokol (V) o výbušných zbytecích války (2003)
- 1993 Úmluva o zákazu vývoje, výroby, skladování a užívání chemických zbraní a o jejich likvidaci
- 1995 Protokol týkající se oslepujících laserových zbraní (Protokol IV- nový) k úmluvě z roku 1980
- 1997 Úmluva o zákazu používání, skladování, výroby a přesunu protipěchotních min a jejich likvidaci
- 2000 Opční protokol k úmluvě o právech dítěte
- 2005 Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám (1949) o dalším mezinárodním rozeznávacím znaku

Ius in bellum

Cílem Mezinárodního humanitárního práva je omezení utrpení, které způsobuje válka. Mezinárodní humanitární právo proto poskytuje co největší možnou ochranu a pomoc všem obětem války. Mezinárodní humanitární právo se vztahuje na realitu konfliktu, aniž by bralo ohledy na konkrétní příčiny vzniku a na oprávněnost použití síly. To znamená, že upravuje pouze aspekty, které mají humanitární povahu.

Ius in bello – právo ve válce – takto je označováno Mezinárodní humanitární právo. Všechny strany, které se konfliktu účastní, mají za povinnost dodržovat veškerá jeho ustanovení a to za všech okolností. V mnoha mezinárodních ozbrojených konfliktech je často velmi těžké určit, který stát má na ozbrojeném konfliktu vinu porušením Charty Organizace spojených národů. Mezinárodní humanitární právo a jeho aplikace není podmíněna odhalením viníka v ozbrojeném konfliktu. V praxi by to totiž mohlo znamenat, že každá strana by se prohlašovala jako oběť a druhou by označovala za viníka. Uplatnění mezinárodního humanitárního práva by tak bylo nemožné. Proto Mezinárodní humanitární právo řeší ochranu civilních obětí války a jejich základní práva. Mezinárodní právo nerozlišuje, ke které straně patří. Aplikuje rovnost všech obětí konfliktu. „*In bello*“ tedy znamená „*zcela nezávislé*“

Ius ad bellum – znamená právo vést válku.

Ius contrabellum – znamená právo zabránění válce.

Humanitární právo a vnitrostátní ozbrojené konflikty

Společný článek 3 čtyř Ženevských úmluv je bývá považován za takovou malou úmluvu. Pravidla, která obsahuje tvoří součást obyčejového práva a představují minimální standard, od kterého se strany v konfliktu nesmějí za žádných okolností odchýlit. Dodatkový protokol II tuto základní úpravu doplňuje a rozvádí, i v případě jeho použití však zůstává regulace vnitrostátních ozbrojených konfliktů méně propracovaná, než je tomu u mezinárodních ozbrojených konfliktů. Hlavní překážku posílení systému ochrany obětí tvoří princip státní suverenity.

1.3.1 Typy ozbrojených konfliktů

Ozbrojený konflikt

Ženevské úmluvy upravují dva základní typy ozbrojených konfliktů. Jedná se o mezinárodní ozbrojený konflikt a nemezinárodní (vnitřní) ozbrojený konflikt. Důležitost rozlišení konfliktů na tyto typy tkví v tom, že na každý konflikt se v různé

míře uplatňují různá pravidla a tudíž je účastníkům konfliktu poskytnuta různá úroveň ochrany.

Mezinárodní ozbrojený konflikt

Mezinárodní ozbrojený konflikt je zjednodušeně řečeno takový konflikt, který zahrnuje nejméně dva státy, včetně všech případů okupace. Mezi takovýto typ konfliktu se dále řadí boje národů proti koloniální nadvládě, cizí okupaci a rasistickým režimům v rámci práva na sebeurčení. Mezinárodní ozbrojený konflikt je subjektem široké ochrany pravidel vyplývajících ze všech čtyř Ženevských úmluv a I. Dodatkového protokolu.

Ochrana z Ženevských úmluv je určena především stranám v konfliktu a chrání každého jednotlivce či skupinu jednotlivců, kteří se přímo nebo již aktivně neúčastní nepřátelských akcí, tedy:

- raněné a nemocné příslušníky ozbrojených sil v poli, na moři a členy jejich zdravotnických služeb
- válečné zajatce
- civilní obyvatelstvo včetně uprchlíků, civilistů na okupovaných územích, zadržené a internované civilní osoby
- zdravotnický a duchovní personál a jednotky civilní obrany

Nemezinárodní (vnitřní) ozbrojený konflikt

Nemezinárodní (vnitřní) ozbrojený konflikt je konflikt mezi vládními silami a povstalci nebo mezi zneprátenými skupinami ve státě (občanské války, dezintegrace států) probíhající na území jediného státu. Nemezinárodní ozbrojený konflikt je upraven ve článku třech Ženevských úmluv, který stanoví úroveň minimálního standardu ochrany, kterou je třeba poskytnout. Pokud je stát v konfliktu smluvní stranou II. Dodatkového protokolu, pak je třeba se řídit i pravidly obsaženými v tomto protokolu.

Ochrana poskytnutá v nemezinárodním ozbrojeném konfliktu je určena řádným ozbrojeným silám i jiným organizovaným ozbrojeným skupinám účastnícím se konfliktu, dále je pro všechny jednotlivce a kategorie jednotlivců, kteří se přímo nebo již aktivně neúčastní nepřátelských akcí, tedy:

- kombatanti (ranění či nemocní)
- osoby zbavené svobody v důsledku konfliktu
- civilní obyvatelstvo
- zdravotnický a duchovní personál

Minimální standard ochrany stanovený ve společném článku třech Ženevských úmluv stanoví:

- s osobami je nutno zacházet lidsky, bez diskriminace
- jsou zakázány útoky na lidskost a zdraví (vražda, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení)
- zákaz braní rukojmí
- zákaz útoků proti osobní důstojnosti (ponižující a pokořující zacházení)
- právo na spravedlivý proces.(48)

1.3.2 Zásady Mezinárodního humanitárního práva

Základní zásady platné v právu ozbrojeného konfliktu je třeba uplatňovat vždy bez ohledu na klasifikaci typu ozbrojeného konfliktu. Těmito zásadami jsou:

- zásada lidskosti
- zásada vojenské nezbytnosti
- zásada přiměřenosti
- zásada dovolenosti.

Zásada lidskosti

Zásada lidskosti znamená, že se všemi osobami musí být zacházeno lidsky a bez jakéhokoli rozlišování na základě pohlaví, národnosti, rasy, náboženství, politického přesvědčení apod. Jejím cílem je, aby při vedení bojových operací nedocházelo ke zbytečnému působení útrap. Právo ozbrojeného konfliktu tak neomezuje vedení nepřátelských akcí, jelikož cílem boje je vyřazení protivníka z boje (i za cenu jeho usmrcení). Účelem boje však není působení zbytečné bolesti protivníkům.

Tato zásada je pilířem práva ozbrojeného konfliktu, neboť chrání základní hodnoty lidské osobnosti a lidské civilizace.(49)

Zásada vojenské nezbytnosti

Vojenská nezbytnost znamená, že všechny bojové akce musí být ospravedlněny vojenskou nutností (přínosem pro útočící stranu), neboť cílem války je násilně zlomit ozbrojený odpor protivníka. Činnost, která není nezbytná k přemožení či neutralizaci protivníka je zakázána. Tuto zásadu nelze využívat k ospravedlnění porušení norem práva ozbrojeného konfliktu, neboť je třeba ji uplatňovat v souladu se zásadou rozlišování a přiměřenosti. Cílem této zásady je tedy omezit násilí na nezbytné minimum, které je nezbytné pro vojenskou porážku protivníka.(17)

Zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti znamená, že při vedení vojenských operací je třeba vždy zohledňovat, zda útok na vojenský cíl si nevyžádá tzv. vedlejší (nezamyšlenou) škodu (collateral damage) na civilních osobách a objektech. Je tedy zakázáno činit takové útoky, jež by si vyžádaly zranění či ztráty na životech civilních osob, poškození či zničení civilních objektů, a to v takové míře, která by převyšovala očekávanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu z daného útoku

Zásada dovolenosti

Zásada dovolenosti znamená, že v ozbrojeném konfliktu bojující strana nemá neomezené právo volby prostředků a způsobů na zničení protivníka, ale legálně může použít jen dovolené prostředky. Prostřednictvím specializovaných smluv v rámci práva ozbrojeného konfliktu jsou zakázány metody a prostředky boje, které působí nadměrná zranění či zbytečné útrapy.

Jakmile ozbrojený konflikt vypukl, bez ohledu na to, která strana konflikt vyvolala, bez ohledu na to, zda byl formálně vyhlášen válečný stav, je třeba aplikovat normy práva ozbrojeného konfliktu.

1.3.3 Princip rozlišování dle Mezinárodního humanitárního práva

Rozlišování mezi civilisty a kombatanty

- Strany konfliktu musí vždy rozlišovat mezi civilisty a kombatanty. Útoky jsou přípustné pouze proti kombatantům. Útoky nesmí být zaměřeny na civilisty.
- Násilné činy nebo hrozby násilnými činy, jejichž cílem je zastrašování civilního obyvatelstva, jsou zakázány.
- Všichni členové ozbrojených sil strany konfliktu s výjimkou zdravotnického a duchovního personálu jsou kombatanty.
- Ozbrojené síly strany konfliktu se skládají ze všech organizovaných ozbrojených sil, skupin a jednotek, které jsou pod velením odpovědným této strany za chování podřízených.
- Civilní osoby jsou osoby, které nejsou členy ozbrojených sil. Civilní obyvatelstvo zahrnuje všechny osoby, které jsou civilními osobami.
- Civilní osoby jsou chráněny před útokem s výjimkou doby, kdy se přímo účastní bojových akcí, a jen této doby.
- Strany konfliktu musí vždy rozlišovat mezi civilními a vojenskými objekty. Útoky jsou přípustné pouze proti objektům vojenským. Útoky nesmí být zaměřeny na objekty civilní.
- Pokud jde o objekty, omezují se vojenské pouze na takové objekty, které svou povahou, umístěním, účelem nebo použitím představují účinný příspěvek k vojenským akcím a jejichž částečná nebo úplná destrukce, obsazení nebo neutralizace, podle okolností, jež v danou chvíli převažují, poskytuje zjevnou vojenskou výhodu.
- Civilní objekty jsou všechny objekty, které nejsou vojenskými.
- Civilní objekty jsou chráněny před útokem s výjimkou doby, kdy představují objekt vojenský, a jen této doby.(22)

Základní záruky

- S civilisty a osobami vyřazenými z boje se musí zacházet lidsky.
- Při aplikaci mezinárodního humanitárního práva je zakázáno jakékoli nepříznivé rozlišování založené na rase, barvě pleti, pohlaví, jazyku, náboženském vyznání, politickém či jiném přesvědčení, národnosti, státní příslušnosti, sociálním původu, majetku, rodu či jiném obdobném znaku.
 - Vražda je zakázána.
 - Je zakázáno mučení, kruté či nelidské zacházení a urážky lidské důstojnosti, především ponižující a urážející zacházení.
 - Tělesné tresty jsou zakázány.
 - Mrzačení, lékařské či vědecké pokusy, jakož i jiné zdravotnické zákroky, které neodpovídají zdravotnímu stavu osoby a které jsou v rozporu s všeobecně přijatými medicínskými normami, jsou zakázány.
 - Je zakázáno znásilnění a jiné formy sexuálního násilí.
 - Je zakázáno otroctví a všechny formy obchodu s otroky.
 - Neplacená nebo nezákonná nucená práce je zakázána.
 - Je zakázáno brát rukojmí.
 - Je zakázáno užití lidských štítů.
 - Nedobrovolné zmizení je zakázáno.
 - Svévolné zbavení svobody je zakázáno.
 - Nikdo nesmí být uznán vinným nebo odsouzen jinak než na základě rozsudku spravedlivého soudu skýtajícího nezbytné právní záruky.
 - Nikdo nesmí být obviněn nebo odsouzen za trestný čin v důsledku jakéhokoli činu či opomenutí, které nepředstavovaly trestný čin podle národního nebo mezinárodního práva v době, kdy byly spáchány; rovněž nebude stanoven těžší trest než trest, který by byl vynesen v době, kdy byl trestný čin spáchán.
 - Nikdo nesmí být souzen za trestný čin jinak, než na základě osobní trestní odpovědnosti.
 - Kolektivní tresty jsou zakázány.

- Přesvědčení a náboženské úkony civilistů a osob vyřazených z boje musí být respektovány.

- Rodinný život musí být respektován, je-li to možné.(17)

Jak uvádí čl. 50 Kapitoly II Dodatkového protokolu I k Ženevským konvencím, civilní osoba je osoba, která není:

- příslušník ozbrojených sil některé ze stran v konfliktu, jakož i příslušník milic nebo příslušník dobrovolnických sborů, jež jsou součástí těchto ozbrojených sil;

- příslušník jiných milic a jiných dobrovolnických sborů, včetně členů organizovaných hnutí odporu, kteří přísluší k jedné straně v konfliktu a jsou činní na vlastním území nebo mimo ně, i když toto území je obsazeno, pokud tyto milice nebo dobrovolnické sbory, včetně organizovaných hnutí odporu, vyhovují těmto podmínkám:

- mají-li v čele osobu, odpovědnou za své podřízení,

- mají-li pevný rozeznávací znak viditelný na dálku,

- nosí-li otevřeně zbraně,

- šetří-li při svých úkonech zákonů a obyčejů válečných;

- příslušníci pravidelných ozbrojených sil, kteří se hlásí k vládě nebo k moci, kterou neuznává mocnost, která drží zajatce;

- obyvatelé neobsazeného území, kteří se při příchodu nepřítele z vlastního popudu chopí zbraně, aby bojovali proti pronikajícímu vojsku, aniž by měli čas ustavit se v pravidelné ozbrojené síly, nosí-li otevřeně zbraně a zachovávají-li zákony a obyčeje válečné.

Dále jsou podle stejného článku civilním obyvatelstvem všechny osoby, které jsou civilními osobami. Přítomnost jednotlivců neodpovídajících definici civilní osoby uvnitř civilního obyvatelstva nezabavuje obyvatelstvo jeho civilního charakteru.

1.4 Ochrana civilního obyvatelstva podle Kapitoly II Části IV Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám

Civilní obyvatelstvo by mělo být za jakýchkoliv situacích vždy chráněno před následky války či násilných střetů. Ženevské konvence ochranu civilních obyvatel zakotvily do Dodatkového protokolu I. V článku 51 Dodatkového protokolu I se uvádí, že civilní osoby a civilní obyvatelstvo nesmějí být předmětem útoku. Stejně tak násilné činy, nebo i pouhé hrozby těmito činy, které by mělo za úkoly psychicky ničit či terorizovat civilní obyvatelstvo jsou zakázány. Vzhledem k tomu, že se některé strany ozbrojeného konfliktu uchýlovaly k ochraně zájmových objektů či oblastí použitím civilního obyvatelstva, pamatovaly Ženevské úmluvy na ochranu tohoto obyvatelstva před zneužitím stran vojenského konfliktu. Článek 51 Dodatkového protokolu I uvádí, že, *přítomnosti nebo pohybu civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob se nesmí využít k ochraně určitých bodů nebo oblastí před vojenskými operacemi, především k pokusům ochránit vojenské objekty před útoky nebo k zamaskování, zvýhodňování nebo narušování vojenských operací. Strany v konfliktu nebudou řídit pohyb civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob tak, aby tím chránily vojenské objekty před útokem nebo aby tím zamaskovaly vojenské operace.*

Tak jako je řešena ochrana civilního obyvatelstva, zabývají se Dodatkové protokoly i ochranou žen a dětí. U žen je největším problémem z pohledu páchaní zločinů za války zločin znásilnění. V mnoha případech byly ženy předhazovány vojákům jako odměna za jejich práci. Aby se tyto činy na ženách nekonaly, bylo v Dodatkovém protokolu I čl. 76 zakotveno, že v ozbrojeném konfliktu budou zúčastněné strany brát na ženy zvláštní ohled. Zejména budou chráněny před jakýmkoliv formami obtěžování, nucenou prostitucí či znásilněním. Dalším důležitým aspektem je ochrana těhotných žen a matek malých dětí, které jsou vězněny či zdrženy z důvodů, které souvisejí s ozbrojeným konfliktem. Tyto ženy mají právo na přednostní projednání jejich případu. Dále článek 76 Dodatkového protokolu I uvádí, *strany v konfliktu se budou v nejvyšší možné míře snažit o to, aby nebyl vynesen trest smrti nad těhotnými ženami nebo matkami malých a na nich*

závislých dětí za trestný čin souvisící s ozbrojeným konfliktem. Trest smrti za takové činy nebude na těchto ženách vykonán.

Kromě ochrany žen se Ženevské úmluvy zabývají ochranou dětí. Jak si můžeme všimnout, děti jsou dnes velkým problémem v ozbrojených konfliktech. Tento problém se netýká ani tak různých dopadů na děti, jako jejich zapojování do ozbrojených skupin či jednotek. V roce 1989 byla v New Yorku přijata Úmluva o právech dítěte. Tato úmluva mj. v článku 38 uvádí: *„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zdržují povolávání do svých ozbrojených sil osob mladších patnácti let. Při povolávání osob, které dosáhly věku patnácti let, avšak mladších osmnácti let, přijímají přednostně osoby starší.“* Stejně tak je uvedeno, že kromě povolávání do ozbrojených sil se děti mladší patnácti let přímo neúčastnily ozbrojených konfliktů. Státy se podle mezinárodního humanitárního práva zavazují, že jsou povinni přijímat veškerá opatření k ochraně dětí postižených ozbrojeným konfliktem.

1.5 Zločin Genocida

Zločinem genocidy se zabývá Úmluva o předcházení a stíhání zločinu genocidy, která byla schválena 9. prosince 1948. V platnost vstoupila v lednu 1951. Podle čl. I této úmluvy je dáno že: *„genocidium, spáchané at' za míru nebo za války je zločinem podle mezinárodního práva a smluvní strany se proto zavazují zabraňovat mu a trestat je.“* Genocidou se rozumí jakýkoliv zločin, jehož úmyslem je úplně nebo částečně zničit některou náboženskou rasovou, národní nebo etnickou skupinu. Těmito činy se podle čl. II této úmluvy rozumí:

- *úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení*
- *násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné*
- *usmrcení příslušníků této skupiny*
- *opatření směřující k tomu, aby se v této skupině bránilo rození dětí*

- *způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takovéto skupiny“.*

1.6 Použitelné právo a jurisdikce

Trestní stíhání za porušení Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů či porušení zásad Mezinárodního humanitárního práva může být prováděno několika způsoby. Uskutečňovat ho můžou buď soudy jednotlivých států, které jsou do problému zainteresovány nebo mezinárodní soudní orgány. Těmi byly například Mezinárodní trestní tribunály, které vytvořila Rada bezpečnosti OSN, z důvodu ozbrojených konfliktů v bývalé Jugoslávii a Rwandě. V roce 1998 byl ustanoven stálý Mezinárodní trestní soud, který má na starosti stíhání zločinů proti lidskosti, válečných zločinů či genocidy. Česká republika je členem Mezinárodního trestního soudu od roku 1990.

Římský statut z roku 1998 určuje jurisdikci Mezinárodního trestního soudu na následující zločiny:

- válečné zločiny
- zločiny agrese
- zločiny genocidy
- zločiny proti lidskosti.

Tyto zločiny obsahují jednotlivé typy zločinů, u kterých je předpoklad, že během ozbrojeného konfliktu mohou nastat.

Válečné zločiny

Mezi válečné zločiny patří např.:

- mučení nebo nelidské zacházení
- úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné újmy
- úmyslné zabití
- úmyslné vedení útoků proti civilním objektům

- úmyslné vedení útoků proti civilnímu obyvatelstvu jako takovému nebo proti civilním osobám
- útok nebo bombardování měst, vesnic, obydlí nebo budov, které nejsou bráněny a nejsou vojenskými cíli

Zločiny proti lidskosti

Mezi zločiny proti lidskosti patří např.:

- vražda
- vyhlazování
- deportace či násilný přesun místního obyvatelstva
- zločin apartheidu
- zotročování.

Zločiny genocidy

Genocida je definovaná jako kterýkoliv čin spáchaný s úmyslem úplně nebo částečně zničit rasovou, etnickou či náboženskou skupinu osob.

Těmito zločiny jsou:

- usmrcení příslušníků výše zmíněných skupin
- opatření, která směřují k zákazu rození dětí v této skupině
- způsobení těžkých fyzických a psychických poruch členů skupiny
- úmyslné uvedení skupiny do životních podmínek, které vedou ke zničení skupiny
- násilné převedení dětí mezi skupinami.

2. Výzkumná otázka a metodika výzkumu

2.1 Výzkumná otázka

Výzkumná otázka, na kterou má práce odpovědět, zní: „*Dochází ve všech ozbrojených konfliktech od roku 1990 k porušení některé části Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů?*“ Od roku 1990 proběhlo po celém světě více než sto dvacet ozbrojených konfliktů. Vzhledem k rozsahu práce není možné zabývat se touto otázkou u všech konfliktů. Z tohoto důvodu bylo do práce vybráno deset konfliktů, které jsou podle autora práce nezávažnější a měly nejvýznamnější vliv na civilní obyvatelstvo. Do většiny z těchto konfliktů byly zapojeny síly OSN a NATO. I přesto, že bude uveřejněn pouhý výběr konfliktů, lze předpokládat, že i v ostatních konfliktech umírají civilní obyvatelé a ne jen příslušníci ozbrojených sil. Stanovená otázka ale bude odpovídat na problematiku vybraných konfliktů.

2.2 Metodika výzkumu

Údaje o ozbrojených konfliktech byly čerpány z mnoho pramenů. Základními z nich byly oficiální zprávy OSN a údaje Mezinárodního Červeného kříže. Dalším podstatným zdrojem informací jsou články organizace Human Rights Watch, která se porušováním Ženevských konvencí a ochranou obyvatel dlouhodobě zabývá. Dále byly vyhodnocovány jednotlivé zprávy, které o ozbrojených konfliktech informovaly. Posledním zdrojem byly rozhovory s lidmi, které se některého z konfliktu účastnili. Rozhovory jsou založené na osobních vzpomínkách a jejich subjektivních názorech z pohledu přímé účasti v konfliktu.

Proto byly do práce zapracovány grafy, které hodnotí nejčastější typ článku Ženevských konvencí, které jsou porušovány a dále kontinenty, ve kterých jsou porušovány.

3. Výsledky

3.1 Ozbrojené konflikty od roku 1990

Mnoho ozbrojených konfliktů je podle odborníků způsobeno koncem studené války. Konec studené války zapříčinil co se týče ozbrojených konfliktů, zejména nepokoje na Balkáně, u kterého došlo k velkým změnám ohledně rozdělení území. Po rozpadu Jugoslávie byly určeny nové státy, které měly přesně dané hranice. Tak jako u mnoha konfliktů i v Jugoslávii byly etnické skupiny žijící na jiném území nespokojené a chtěly svá území zpět. Téměř vždy se jedná o tzv. staré křivdy, které se předávají z generace na generaci a stále se novými pořádku etnické skupiny nechtějí smířit. To byl hlavní důvod Bosensko – Srbsko – Chorvatské války či ozbrojeného konfliktu ve Rwandě, který skončil genocidou.

Podle některých kvalifikovaných údajů, by na světě mělo být kolem 700 miliónů zbraní. K tomu je třeba podotknout, že v rozvojových zemích je možné zbraně koupit za pár dolarů či dokonce vyměnit za pytel obilí či jinou komoditu. Tak velká možnost dostat se ke zbraním má za následek mnoho mrtvých, kteří s válkou ani nemají nic společného. Podle Zprávy o lidském rozvoji, kterou v roce 2006 vydala OSN, zahynulo v ozbrojených konfliktech od roku 1990 více než tři miliony lidí a kolem 25 milionů obyvatel bylo díky těmto konfliktům nuceno opustit své domovy.

V mnoha případech se stává, že některé války se mohou táhnout celá desetiletí a využívají pouze jakýchsi přestávek ve válčení.

Ozbrojené konflikty si od roku 1990 vyžádaly miliony mrtvých. Například konflikt v Demokratické republice Kongo si vyžádal kolem čtyř milionu mrtvých. I když většina z těchto obětí nebyla zastřelena či zabita jinými zbraněmi, většina z nich zemřela na silnou podvýživu a různé druhy nemocí, které díky ozbrojenému konfliktu nebylo

možné léčit a hladovějící nakrmit. Genocida ve Rwandě připravila o život téměř milion osob. Drtivá většina z nich byla zabita nesmírně brutálním způsobem. V Súdánu měla občanská válka na svědomí více než dva miliony životů a o svoje domovy přišlo kolem šesti milionů obyvatel. Nepřehlédnutelným problémem jsou verbování a usmrcení dětí. Podle statistiky OSN, zemřelo v ozbrojených konfliktech od 1990 asi dva miliony dětí, dalších asi šest milionů jich bylo vážně zraněno či trýznivým způsobem zmrzačeno, tak jako například v Sierra Leone. Velkým problémem ozbrojených konfliktů zejména v Afrických zemích jsou tzv., dětsí vojáci. Těch je dnes téměř 300 tisíc. Problematickou skupinou z hlediska mezinárodního humanitárního práva jsou ženy a dívky. Ty jsou ve většině konfliktů ohroženy znásilněním a v Africe i prodejem a mrzačením. Podle některých údajů došlo ve válce na území bývalé Jugoslávie k znásilnění zhruba dvaceti tisíc žen a dívek. Ve Rwandě podle výzkumu, který provedl Mezinárodní červený kříž, byly během genocidy znásilněny téměř všechny ženy a dívky starší dvanácti let.

V níže uvedené Tabulce č. 1 Jsou uvedeny některé ozbrojené konflikty, které od roku 1990 proběhly a počet obětí, které si vyžádaly. Ve většině konfliktů není možné přesně zjistit, kolik lidí zemřelo. Proto jsou zde uvedeny dva údaje. Počet obětí, které byly válčícími stranami zveřejněny a maximální počet, který je odhadován.

Země	Období	Počet obětí	Max. odhad	Oběti na tisíc obyvatel
Afgánistán	1990-2010	175 000	325 000	6,5/12,0
Alžírsko	1991-2004	80 000	150 000	2,8/5,3
Angola	1990-2007	108 000	155 000	7,7/11,1
Ázerbajdžán	1989 - 2005	15 000	35 000	2,1/5
Bosna a Hercegovina	1992-1995	97 200	200 000	21,5/44,4
Burundi	1993-2005	28 000	50 000	4/7,1
Čad	1990-2008	20 000	35 000	2/3,7
Etiopie	1992-2008	20 000	55 000	0,3/0,85
Indie	1990-2009	85 000	140 000	0,085/0,14
Indie - Kašmír	1990-2010	43 000	43 000	1,1
Indie - severovýchod	1990-2010	34 000	40 000	0,95/1,1
Indie - maoisté	2001-2010	12 000	15 000	0,04/0,05
Irák - intervence a sektářské násilí	2003-2010	157 000	900 000	5,4/31
Izrael/Palestina	1990-2010	9 300	9 350	0,9/0,9
Kosovo	1998-1999	9 270	16 000	4,7/8
Kolumbie	1990-2008	35 000	60 000	0,88/1,5
Kongo-B	1997-2002	15 000	25 000	3,8/6,3
DR Kongo	1996-2008	152 000	7 000 000	3/140
Mexiko	2006-2010	35 000	35 000	1,1
Myanmar	1990/2010	40 000	80 000	0,8/1,6
Nepál	1996/2006	12 800	17 000	0,5/0,7
Nigérie	1999-2010	8 500	70 000	0,2/1,7
Pákistán	2003-2010	20 000	40 000	0,8/1,6
Rusko - Čečensko	1994-2010	110 000	200 000	73/133
Rwanda	1990-1997	540 000	940 000	77/133
Sierra Leone	1991-2001	25 000	75 000	6,1/18,3
Srí Lanka	1990-2008	65 000	100 000	3,5/5,4
Somálsko	1990-2010	75 000	120 000	12,5/20
Sudán	1990-2008	200 000	400 000	13/26,5
Sudán - Dárfúr	2003-2010	180 000	300 000	4,6/6,7
Tádžikistán	1992-1998	30 000	60 000	6,1/12
Uganda	1990-2010	35 000	60 000	1,6/2,7
Oběti celkem		2 471 070	11 750 350	

Tabulka 1 (Zdroj dat: Geografické rozhledy 4/10-11)

3.2 Afrika

Africký kontinent je jedním z největších světových problémů v souvislosti s ozbrojenými konflikty. Afrika je velmi kontroverzní část Země z pohledu několika aspektů. Tyto aspekty jsou zejména:

- kulturní
- etnické
- náboženské
- ekonomické.

Kulturní, etnické a náboženské aspekty jsou podobného typu. Většinou spolu souvisí či na sebe navazují. Etnické aspekty jsou významné zejména v konfliktech mezi jednotlivými kmeny, jak tomu bylo např. ve Rwandě, kdy proti sobě bojovaly kmen Hutu a kmen Tutsie. Náboženské aspekty jsou spjaté zejména s náboženstvím islám a křesťanství. Bývalé evropské kolonie převáděly místní obyvatele na křesťanskou víru, která zde zůstala do dnes. Naopak severské státy jsou muslimské a státy, které nejsou stejné víry, chtějí vyhladit.

Jak bylo výše řečeno, Afrika je velmi kontroverzní kontinent. Střetává se zde obrovské bohatství s chudobou. Africké země jsou bohaté na drahé kovy, jako jsou např. zlato či diamanty. Kdo má diamanty, má peníze s tím spojenou moc. To dalo za vznik tzv. surovinovým válkám.

Faktorů, které způsobily ozbrojené konflikty v Africe je mnoho. Kromě ekonomiky a kulturních faktorů, můžeme důvod válčení spatřovat v politice těchto zemí. Po rozpadu kolonií vládne v afrických zemích chaos. Státní moc není řádně uznávaná a je velmi slabá. S tím souvisí i velká politická nestabilita, která je ovlivňována různými rebelujícími skupinami. Dalším faktorem může být například i nízká hustota zalidnění či velmi členitý terén.

Absence stabilní a kvalitní státní moci má za následek absolutní ztrátu jakýchkoliv hodnot, které průměrný obyvatel vyspělého státu automaticky uznává. Vraždy jsou považovány za něco normálního. Vraždí se děti, těhotné ženy, muži jsou mučeni. Neexistují legální a oficiální ozbrojené složky složené z profesionálních vojáků.

Pro bojující skupiny neplatí žádná pravidla, včetně Ženevských konvencí. Mučení, znásilňování a mrzačení jsou základní strategie. Dochází i k napadání zdravotnických organizací, zabíjení jejich zaměstnanců, jsou napadány konvoje s humanitární pomocí apod. Další specifikum, které africké konflikty mají, jsou tzv. dětsí vojáci. Děti mladší patnácti let jsou buď dobrovolnými bojovníky, nebo jsou uneseni, nadrogováni a pod slibem dalších přidělů drog jsou posíláni jako stroje na zabíjení. Podle některých průzkumů provedli až 80% násilných činů spáchali dětsí bojovníci.

3.2.1 Somálsko

Ozbrojený konflikt v Somálsku trval více než dvacet let. Stranami konfliktu byla islamistická ozbrojená skupina al-Shabaab, somálská prozatímní federální vláda, tzv. TFG, mírové síly africké unie, tzv. AMISOM, ozbrojené síly Etiopie a Keni a somálské milice. Nejtěžších válečných zločinů se během konfliktu dopouštěla al-Shabaab, která velmi často zneužívala civilní obyvatelstvo a podle některých údajů zapříčinila v zemi hlad.

Nejslavnějším místem bojů se v Somálsku stalo město Mogadišu. Město bylo téměř celé pod vládou al-Shabaab, který nastolil ve městě despotickou vládu, která v mnoha směrech porušovala základní práva obyvatel žijících v oblastech, které al-Shabaab ovládala.

V ulicích takto ovládaných měst byli zatýkáni obyvatelé, později byli ve většině případech obviněni ze zrady či porušení zákonů al-Shabaab, které ale neměly žádnou právní váhu. Obvinění lidé byli většinou mučeni formou bičování a či veřejně popravováni přímo na ulicích jako odstrašující případy. Děti byly rekrutovány do řad bojovníků al-Shabaab a tak jako u jiných konfliktů s dětskými vojáky jim byly pravidelně podávány drogy. Do řad al-Shabaab byli násilně rekrutováni i dospělí muži, kteří pokud by odmítli, tak by byli popraveni.

Humanitární pomoc, kterou do země začala posílat OSN, měla sloužit na pomoc civilním obyvatelům, kteří pod nadvládou al-Shabaab trpěli hladem. Díky dlouhému

období sucha byl mezi civilisty nedostatek vody, což začalo mít vliv na zdraví obyvatel. Zvířata, která obyvatelé chovali, začala umírat na hlad a žízeň. Jednotky al-Shabaab humanitární pomoc blokovaly nebo ji zničily. Jako důvod pro ničení al-Shabaab uvedl, že nechce jídlo nevěřících. Obyvatelé, kteří se z podmínek ve kterých žili, pokusili utéct, byli popraveni.

Největší neštěstí pro civilní obyvatelstvo byly dělostřelecké jednotky nejen al-Shabaab, ale TFG či AMISOMU. Dělostřelectvo al-Shabaab z hustě zalidněných částí Mogadišu ostřelovalo minomety jednotky TFG, AMISOMU či Keňských a Etiopských ozbrojených sil. Po takovém útoku se al-Shabaab velice rychle přesunul na druhou stranu města. Dělostřelectva TFG a spřátelených sil opětovně palbu do míst, odkud vycházela. Ani jedna strana nerespektovala, že ostřeluje oblast s velkým množstvím civilních obyvatel. V dělostřeleckých přestřelkách byly zabity tisíce obyvatel, dalších několik tisíc jich bylo zraněno. Dalším problémem byla mrtvá těla, která na ulicích zůstala. Podle svědeckých výpovědí nebylo z důvodu bezpečnosti možné, aby byla posbírána. Tím, že několik dní ležela na ostrém slunci, začala se rozkládat. S nedostatkem vody a nulovou hygienou to mělo katastrofální následky v podobě šířících se nemocí. Mnoho obyvatel z Mogadišu uprchlo. Keňa a Etiopie vytvořila pro somálské uprchlíky tábory, které se stále stoupajícím počtem uprchlíků, začaly překračovat svoji kapacitu. Například v táboře ve městě Dadaab, který byl kapacitou určen pro 90 000 osob, bylo ubytováno 390 000. V takto přeplněných táborech žili uprchlíci v naprosto nelidských podmínkách. Jak bylo uvedeno ve zprávě OSN, v uprchlických táborech žije mnoho somálských uprchlíků dodnes.

V Mogadišu byly během ozbrojeného konfliktu ničeny školy, nemocnice, mešity, mosty a jiné prvky infrastruktury.

Porušení Ženevských konvencí

V Somálsku došlo během konfliktu k porušení hned několika článků Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů. Ve vztahu k civilním osobám se jednalo:

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války ze dne 12. srpna 1949, která uvádí: „*zůstávají zakázány v každé době a na každém místě, pokud jde o osoby shora zmíněné:*
útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení
odsouzení a vykonání popravky bez předchozího rozsudku vyneseního řádně ustaveným soudem, poskytujícím soudní záruky, uznané civilizovanými národy za nezbytné,“
- čl. 14 Dodatkového protokolu II, který uvádí, že je zakázáno vést válku vyhladovněním civilního obyvatelstva, útočit na objekty, jakkoliv ničit či odstraňovat objekty, které jsou důležité pro přežití obyvatelstva, ničit zásoby potravin a zásobování vodou, či záměrně likvidovat úrodu a dobytek,
- čl. 16 Dodatkového protokolu II, který se zabývá ochranou kulturních statků, historických památek nebo míst určených pro konání bohoslužeb.

Nejvíce článků bylo však porušeno v souvislosti s dětmi, které byly násilně rekrutovány mezi bojovníky. Všechny tyto články jsou uvedeny v Úmluvě o právech dítěte a v Opčním protokolu k Úmluvě o právech dítěte. Těmito články jsou:

Čl. 9 - V tomto článku se hovoří o tom, že dítě nesmí být odděleno od rodičů proti jejich vůli, pokud tak nerozhodl soud v zájmu dítěte.

Čl. 29 - písmeno a) výchova dítěte má být zaměřena na úctu k lidským právům a základním svobodám a k zásadám, které jsou zakotvené v Chartě Spojených národů.

- písmeno c) děti mají být vychované k úctě k rodičům, ke své kultuře, jazyku, ale i k národním hodnotám rodné země, ale i k jiným civilizacím.

- písmeno d) dítě má být připravováno na zodpovědný život ve svobodné společnosti „*v duchu porozumění, míru, snášenlivosti, rovnosti pohlaví a přátelství mezi*

všemi národy, etnickými, národnostními a náboženskými skupinami a osobami domorodého původu“

Čl.34 – děti nesmí být nuceny k jakékoliv nucené sexuální činnosti

Čl. 38- děti, které jsou mladší než patnáct let, se nesmí přímo účastnit bojových akcí.

3.2.2 Sierra Leone

Válka v Sierra Leone začala v roce 1991. Vypuknutí občanské války předcházely několik faktorů. Před válkou se země řadila mezi nejzaostalejší země světa. V zemi vládla vysoká korupce státních úředníků a jejich špatné hospodaření přírodním bohatstvím, kterým jsou diamanty. Kromě špatných vnitřních problémů byla situace v zemi ovlivněna krvavými boji v Libérii, která se Sierra Leone sousedí. Vláda v Libérii toužila po diamantech, které jejich soudní země vlastnila jako nerostné bohatství. Proto byla v Libérii založena rebelská skupina RUF (Revolutionary United Front, dále jen AFRC/RUF), jejíž úkolem bylo destabilizovat Sierra Leona a získat tak kontrolu na obchodem s diamanty. Ty se později staly hlavním zdrojem financování války. Koncem března roku 1991 napadla AFRC/RUF výhodní část Sierra Leone, kterou postupně naprosto ovládla. AFRC/RUF napadala vesnice, kde brutálně zacházela s místním obyvatelstvem. V tuto dobu začali být AFRC/RUF rekrutováni dětští vojáci, kterým byly pravidelně aplikovány drogy.

Organizace Human Rights Watch vydala v červnu 1998 šokující zprávu o tom, jak rebelové AFRC/RUF zacházeli s civilním obyvatelstvem. Základem této zprávy byly výpovědi očitých svědků, kteří místní masakry přežili. Obecně se dá říci, že nejčastější porušení lidských práv bylo spatřováno v amputaci jedné nebo obou paží mačetou, amputace dolních končetin, uší, hýždí či prstů. Dále se jednalo o tržné rány na hlavě, krku, trupu, či končetinách, odstraňování oční bulvy z očních důlků, znásilňování, střelné rány, vpichování injekcí s kyselinou apod.

Tato strašná trýznění civilních obyvatel byla prováděná z důvodu vyvolání hrůzy a strachu u civilního obyvatelstva. AFRC/RUF v roce 1998 vytvořila dvě kampaně, které strach vyvolávaly. První kampaň „Operation No Living Thing“ a druhá „Operation Pay Yourself“ Obě tyto kampaně měly jeden společný cíl. Tím bylo drancování ničení veškerého majetku a zabíjení civilního obyvatelstva. Operation Pay Yourself spočívala v obohacení jednotek AFRC/RUF. Podle svědeckých výpovědí to probíhalo tak, že příslušníci AFRC/RUF vyzvali civilistu a vše co má u sebe, včetně oblečení, rozdělil do dvou hromádek. První hromádka obsahovala to nejlepší, co civilista u sebe měl. Peníze, perky, ale i jídlo. Druhá hromádka obsahovala obyčejné věci. Většinou si příslušníci AFRC/RUF vzali vše z první hromádky a tu druhou, pro ně nezajímavou civilistům vrátili.

Kampaň Operation No Living Thing již měla horší následky. Nejhoršími zločiny, které byly v rámci kampaně konány, bylo mrzačení, vraždění, znásilňování apod. Pro organizaci Human Rights Watch vypověděl reportér novin Herald Gurdian Ike C., který byl svědkem několika událostí. K jedné z nich uvedl: *„Viděl jsem zabít dva lidi přímo před mýma očima. Jednoho muže přivedli s jeho manželkou. Svázali ho a pak ho před očima jeho manželky střelili třikrát do hrudníku. Ženu si vzali pro sebe. Druhým mužem byl vysoký mladík. Řekli mu: „Jsi příliš vysoký“. Poté mu mačetami usekli obě nohy a poté co upadl, ho zastřelili tak jako prvního muže třemi ranami do hrudi.“* To je pouze jedna z mnoha svědeckých výpovědí.

Jak uvádí zpráva organizace Human Rights Watch *„Sowing Terror–Atrocities against Civilians in Sierra Leone“* mnoho zvěrstev bylo prováděno i na dětech. Děti byly velmi častým terčem brutálních útoků ze strany AFRC/RUF. Děti byly vražděny, různě mučeny a poškozovány, bity, zotročovány pro sexuální účely, nebo nuceni stát se dětskými vojáky.

Velkým problémem je genderové násilí. Dívky a ženy byly cíleně znásilňovány či prodávány do sexuálního otroctví. Vojáci AFRC/RUF ženy a dívky brutálně znásilňovaly např. holemi hlavní pistole či nožem. V mnoha případech docházelo k tomu, že muži byli nuceni znásilnit své dcery či matky. Pokud neuposlechli, byla jim buď amputována končetina, nebo byli zabiti a žena pak byla znásilněna obzvláště

brutálním způsobem přímo příslušníky AFRC/RUF. Znásilnění ženy bylo v mnoha případech doprovázeno dalším násilným činem. Po znásilnění byla žena buď zmrzačena, zabita, nebo byla využita jako nosič či pečovatelka o malé děti, které jednotky AFRC/RUF unesly. Přesný počet znásilněných žen a dívek není znám. Je to dáno zejména tím, že mnoho z nich bylo zabito či zemřelo na těžká zranění související se znásilněním. Přesto se odhaduje, že těchto žen a dívek byly tisíce. Jak bylo výše zmíněno, některé ženy byly unášeny z důvodu sexuálního otroctví. Ženy měly za úkol různé úkoly. Přípravovaly jídlo či se staraly o malé děti. Vojáci si je mezi sebou rozdělovali a využívali je jako svoje manželky. Kdykoliv měli potřebu sexu, ženu znásilnili a občas různě mučili a týrali. Jedna ze svědkyň, která otroctví přežila, uvedla, že několikrát za den byla znásilněná a aby nemohla utéct, pořezali jí vojáci zadní část pat. Výpověď výše zmíněného novináře Ikea C. hovoří o tom, jak před jeho zrakem znásilnili patnáctiletou dívku a hned poté sedmiletou holčičku.

Kruté útoky byly vedeny i na těhotné ženy. Svědci, kteří vypovídali v procesu Sierra Leone, uvedli, že viděli na zemi ležet zmrzačená těla těhotných žen. Jejich plody byly vyříznuty z těla. Jiné ženy ležely s rozstříleným břichem. Útoky proti těhotným ženám byly naprosto záměrné z důvodu zamezení rození dětí. Jiné těhotné ženy, které útoky přežily, byly nucené do těžké fyzické práce, díky které své dítě potratily či zemřely při porodu.

Samotnou kapitolou je nucená rekrutace malých chlapců do vojenských jednotek. Mnoho dětí bylo násilně odděleno od svých rodičů, ať už únosem nebo vraždou rodičů. Tyto děti měly nedostatek jídla, žádnou sociální podporu a byly vystrašené. Toho využili jednotky AFRC/RUF, které si velmi dobře uvědomovali, že takovéto děti je velmi snadné ovlivnit a manipulovat s nimi. Dětské vojáci byli nasazováni v předních řadách, kde byli nuceni páchat zločiny proti vlastním komunitám. To mělo u dětí vyvolat pocit viny z toho, že se nikdy nebudou moci vrátit mezi svůj lid, když proti němu konají zvěrstva.. Dětské vojáci byli jednotkami AFRC/RUF zásobováni jídlem,

drogami a střelnými zbraněmi Pod vlivem drog již nebylo těžké děti přinutit k boji a nelidské krutosti.

Stejným problémem, jako byly jednotky AFRC/RUF, byly příslušníci Civilních obranných sil (dále jen CDFS). Ti měli za úkol ochránit Sierra Leone před AFRC/RUF. Bohužel i jejich působení se zvirtlo. Nevětší skupina CDFS – Kamajeros je zodpovědná za ničení humanitární pomoci, která do Sierra Leona byla přivážena. I když jednotky CDFS neprováděly taková zverstva jako AFRC/RUF, týrání jejich způsobem byla stejně odsouzeníhodná. Mnohdy se stávalo, že příslušníci CDFS po zabití protivníka snědli jeho syrové srdce a jiné orgány, aby získali protivníkovu sílu.

Porušení Ženevských konvencí

V Sierra Leone došlo k porušení stejných článků jako u předchozího konfliktu.

K tomu byly navíc páčány násilné činy proti ženám

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- čl. 9, 29,34 a 38 Úmluvy o právech dítěte
- čl. 76 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám. Ten uvádí, že: *“Na ženy bude brán zvláštní ohled a budou chráněny především před znásilněním, nucenou prostitucí a jakýmikoli jinými formami nemravného jednání.”*

3.2.3 Rwanda

Ozbrojený konflikt ve Rwandě je tak jako u většiny konfliktů důsledkem historie, kterou si Rwanda prošla. Počátek příčin války můžeme vidět již v koloniální éře. Rwanda byla společně s dalšími africkými státy součástí Belgického koloniálního panství. Problém Rwandy byl ten, že belgické úřady upřednostňovaly kmen Tutsi před kmenem Hutu. Tutsi byli dosazováni do úřednických funkcí a Hutu byli považováni za jakési podřadné lidi. To se samozřejmě jeho členům nelíbilo a proti tomu se značně bouřili. V roce 1962 ukončily ve Rwandě svou činnost koloniální úřady a Belgičané se po několika letech obrátili na stranu Hutu, která začala bojovat o demokracii. To se podařilo a kmen Hutu se chopil vlády nad Rwandou. Působení této vlády však neustále provázely střety mezi Hutu a Tutsi. Tyto etnické střety vyvrcholily v roce 1990. V zemi se stále zhoršovala ekonomická situace a obyvatelé se potýkali s nedostatkem jídla. Dalším problémem byl tlak Francie, která usilovala o provedení demokratické reformy ve Rwandě. Reakcí na to byl vznik demokratického hnutí. To vše vyvrcholilo v létě 1990, kdy se navíc začali z Ugandy vracet emigranti kmene Tutsi, kteří byli v roce 1962 nuceni Rwandu opustit. Návrat takto emigrovaných Tutsi byl velkým problémem. Kmen po třiceti letech života mimo svou vlast mluvil anglicky (jazykem Rwandy je francouzština) a velmi se dožadoval uznání sama sebe jako pravých Rwand'anů a práva na život v rodné vlasti. Tutsišťi emigranti založili Rwandskou vlasteneckou frontu (dále jen RPF), která byla vedená generálem Fredem Rwigemou. RPF tlačila na rwandského prezidenta Juvénala Habyrimanu, aby byl návrat Tutsi oficiálně umožněn. Prezident nátlaku podlehl a svolil ke vzniku Národně politické charty, která měla za úkoly smířit Tutsi a Hutu. Příprava této reformy stále probíhala, ale bez jakéhokoliv výsledku. PRF odmítla další čekání a 1. října 1990 překročila hranice mezi Ugandou a Rwandou. Boje mezi Hutu a Tutsi byly různě podporovány francouzskou či i např. belgickou vládou a trvaly několik měsíců. Pro ukončení bojů měla RPF jako jednu podmínku účast diplomatů RPF v národně politické chartě pro umíření obou kmenů, která byla založena už před válkou. Z tohoto jednání, které si stanovovalo další podmínky, bylo jasné, že se

Tutusiové chtějí opět chopit moci a svrhnout tak Hutu. Následkem toho bylo obrovské etnické napětí. Prezident Habyariman, který byl příznivcem Hutu, začal vypracovávat program genocidy, který měl vyhladit Tutsi a umírněné Huty.

V dubnu 1994 byl prezident Habyarimana zavražděn při návratu z jednání. Jeho letadlo bylo sestřeleno poblíž hlavního města. Na palubě přišel o život i prezident sousední Burundi Cyprien Ntaryamira. První podezření padlo logicky na tutsijské RPF. Po této události rozpoutaly Interahamwe a jednotky věrné prezidentovi nejhorší genocidu od holokaustu během druhé světové války. Vraždění trvalo tři měsíce a během něho přišlo o život podle RPF 937 000 Tutsiů a umírněných Hutů (zavražděna byla celá pětina obyvatelstva Rwandy).

Mnoho civilistů bylo zavražděno ve svých domovech či na ulicích. Velké množství obyvatel bylo zabito v kostelech a nemocnicích, kde hledali pomoc a kde by podle nepsaného práva zabiti nikdy být neměli. Ve zprávě „*Genocide in Rwanda*“ z roku 1994 byla vybrána nejhorší místa genocidy:

- Kostely

- Kibungo – v centru se sešlo v kostele 2800 lidí. Celé čtyři hodiny bojovníci Interahamwe stříleli do lidí kulometry, házeli mezi ně granáty a pokud po tomto útoku někdo přežil, zabili ho mačetami. Přežilo čtyřicet osob, které ležely pod mrtvolami a bojovníci si jich tak nevšimli.
- Cyahinda – v kostele a jeho okolí hledalo útočiště asi 6000 Tutsi. Většina z nich byla postřílena nebo zabita mačetami. Přežilo dvě stě osob.
- Kibeho – opět v kostele se chtělo zachránit 4000 lidí. Nikdo nepřežil.

- Farnosti

- Mibirizi – na farnosti se ukryvalo 2000 Tutsi. Všichni byli zabiti střelnými zbraněmi.
- Shangí – 4000 osob, které hledali azyl. Všichni byli zabiti.

- Sociální zařízení

- Butare – v sirotčinci bylo zabito dvacet jedna dětí původem Tutsi a snimi třináct dobrovolníků Červeného kříže, kteří je chránili.
- Gigongoro – osm žáků Tutsi bylo zabito ve škole.
- Kigali a Butare – v nemocnici bylo zabito stovky pacientů, včetně personálu.

Porušení Ženevských konvencí

Ve Rwandě došlo během konfliktu k porušení stejných článků jako v předchozích konfliktech. Během konfliktu však došlo k nejzávažnějšímu zločinu a tím byla genocida.

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- čl. 9, 29,34 a 38 Úmluvy o právech dítěte
- čl. 76 Dodatkového protokolu I.
- čl. I Úmluvy o předcházení a stíhání zločinu genocidu, který uvádí:
- *„Smluvní strany potvrzují, že genocidium, ať spáchané v míru nebo za války, je*
- *zločinem podle mezinárodního práva a zavazují se proto zabraňovati mu a trestati jej.“*

3.2.4 Demokratická republika Kongo

Válka v Kongu začala již v roce 1994 jako následek Rwandské genocidy, kdy Konžský diktátor Mobutua začal napadat Tutsi., kteří po útěku ze Rwandy žili na území východního Konga. Tutsi začali postupně vytvářet na svoji obranu milice, což vyústilo v občanskou válku, která trvala do roku 1997. Další konflikt následoval o rok později, kdy se na východě země vzbouřil kmen Tutsi a obsadil dvě města. Kmen obvinil nového prezidenta Laurenta Kabila z nadržování jiným kmenům a diskriminace kmene Tutsi. Povstalci kmene Tutsi společně s rwandskými vojáky postupně obsazovali města na východě země. Značnou podporu jim poskytl rwandský ministr obrany, který doufal, že díky nepokojům se rozšíří rwandské území. Po zabití prezidenta Kabila v roce 2002 byl uzavřen mír, který ale trval pouze do roku 2006, kdy proběhly první volby, které opět vyvolali stejné nepokoje.

Problematikou civilního obyvatelstva v konfliktu v Kongu se velmi podrobně zabývala organizace Human Rights Watch. Organizaci se podařilo získat svědecké výpovědi obyvatel, kterých se masakry v Kongu týkaly.

Útoky proti civilnímu obyvatelstvu byly v roce 2009 velmi rozšířené. Je možné uvést, že byly záměrné a velmi důkladně plánované. Mnoho obyvatel bylo zabito a velké množství žen znásilněno. Téměř jeden milion obyvatel bylo nuceno opustit své domovy a žili tak buď v uprchlických táborech, nebo různých rodinách, které byly ochotné poskytnout jim ubytování. Uvádí se, že bojovníci FLDR (Demokratické síly pro osvobození Rwandy) zničili školy, kostely a téměř deset tisíc domovů. Útoky proti civilnímu obyvatelstvu, se rozdělují podle měst a vesnic, kde proběhli.

Při prvním masakru, v dubnu 2009, napadla jednotka FLDR vesnici Mianga. Bojovníci vpadli do domu náčelníka vesnice. Toho obvinili z kolaborace a ještě v posteli mu byla mačetou useknutá hlava. Poté zabili zbylých čtyřicet jedna obyvatel a celou vesnici podpálili.

O měsíc později bylo v noci napadeno město Busurungi a dvě vesnice Bunyamwasa a Moka. Při tomto útoku bylo zabito kolem stovky obyvatel. Většina z nich byla zastřelena či zabita mačetou. Některá těla byla nalezena svázaná, s podříznutým hrdlem. Obyvatelé, kteří se skrývali ve svých domovech, byli bojovníky FLDR zamčeni v domech a domy byla podpáleny. Lidé v nich doslova uhořeli. Ti, kterým se podařilo utéct do lesů, zemřeli většinou na zranění, která jim byla způsobena. Jednotky FLDR vypalovaly domy, kostely, školy a i zdravotnická střediska. Zranění obyvatelé tak neměli šanci na lékařské ošetření.

K této noci uvedla do zprávy „*You will Be Punushed*“ jedna svědkyně toto: „*Jednotka FLDR vstoupila do kostela v Busurungi, kde zabila místního kněze a jeho rodinu. Muže a ženu postavili vedle sebe a pak jim oběma podřízli hrdla. Jejich syna svázali tak jako dalších deset mužů, postavili je do řady a pak jednomu po druhém*

podřízli hrdlo jako slepici. Knězova snacha byla se svou čtyřletou dcerkou a synkem upálena.“

Téměř každý měsíc následovaly dalších masakry v různých vesnicích a městech. Všechny tyto útoky měly stejný průběh. Obyvatelé byli zabíjeni střelnými zbraněmi nebo mačetami. Mnoho lidí bylo zaživa upáleno v jejich domovech, kde se snažili najít záchranu. Ženy, které byly chycené, bojovníci nejdříve znásilnili a poté je zabili. Obyvatelé, kterým se podařilo útekem přežít, vypověděli, že po návratu do měst a vesnic viděli všude mrtvá těla, těhotné ženy ležely s rozříznutým břichem a vedle nich na zemi vyříznutý plod, některé mrtvé ženy ležely svázané s dřevěnými holemi v pochvě. Většina domů byla vypálena. Mnoho obyvatel, kteří utekli do lesa, byli pochyťáni a zabiti mačetami. Jedna žena uvedla, že když jednotky FLDR napadly jejich vesnici, podařilo se jí s dalšími deseti ženami utéct do lesa. Tam je ale bojovníci našli. Žena byla znásilněna čtyřmi muži. Poté upadla do bezvědomí. K vědomí přišla až v táboře FLDR, kde byla držena asi týden. Poté z ní jeden z bojovníků udělal svoji ženu, která mu měla sloužit, starat se o domácnost a kterou pravidelně znásilňoval.

Porušení Ženevských konvencí

V Demokratické republice Kongo došlo během konfliktu k porušení stejných článků jako v předchozích konfliktech.

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- čl. 9, 29,34 a 38 Úmluvy o právech dítěte
- čl. 76 Dodatkového protokolu I.

3.3 Arabské státy

3.3.1 Sýrie

Poslední válka v Sýrii se rozhořela v dubnu 2011, když syrská opozice usilovala o svržení prezidenta al-Asada. Když proti prezidentovi začaly demonstrace, vládní jednotky demonstranty tvrdě potlačovaly. Sýrie byla obviněna z týrání, únosů a mučení demonstrantů, ale díky zkresleným informacím, které ze Sýrie přicházely, nebylo možné tato obvinění potvrdit. V květnu 2012, po několika měsíčních bojích, byla OSN zaslána zpráva, že ve městě Húla došlo k útoku na civilní obyvatelstvo, při kterém zemřelo celkem 49 dětí a 59 dospělých civilistů.

Konflikt v Sýrii si do konce roku 2013 vyžádal již přes 130 tisíc obětí, z nichž více než třetina jsou civilisté. Zatímco dříve se centra konfliktu soustředila především na severu, nyní se již občanská válka dotýká téměř celého území Sýrie. V důsledku toho vzrostl během roku 2013 počet uprchlíků z 500 tisíc na téměř 2,5 milionu. Podle OSN žije nyní v podmínkách vyžadujících urgentní pomoc 9,3 milionu obyvatel, což je téměř polovina všech občanů, a jedná se o největší humanitární krizi současnosti.

Srpen 2013 přinesl vy v Sýrii nečekaný zvrat. Podle OSN, byly v oblasti Ghúta jihovýchodně od Damašku použity chemické zbraně. Použitý měl být sarin. Podle některých údajů, měly tyto zbraně na svědomí až 1700 obětí. Syrská vláda ale použití sarinu popřela. Další chemický útok měl být proveden v březnu 2015, kdy měl být použit bojový chlór.

Špatnou situaci však prohlubuje i selhání světové diplomacie. Rada bezpečnosti nemůže jednat z důvodu odmítavého postoje Ruska a Číny, dosud tedy nebylo schváleno ani působení humanitárních organizací na místě a vytvoření koridorů, které by mohly zajistit okamžitou zahraniční pomoc. V oblasti je tak působení humanitárních organizací velmi omezeno a vzrůstá také ohrožení jejich pracovníků - v lednu 2014 zemřeli v jednom z center konfliktu tři zaměstnanci české organizace Člověk v tísni, o týden dříve bylo uneseno pět pracovníků Lékařů bez hranic. Největším problémem v syrském

konfliktu bylo použití chemických zbraní. Podle zprávy OSN jedna z válčících stran použila proti civilistům 350 litrů nervového plynu sarin. Podle některých bylo nejmladší oběti tohoto útoku sedm let.

Porušení Ženevských konvencí

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- Úmluva o biologických a toxinových zbraních, která hovoří o: „o zákazu užívat ve válce dusivých
- Úmluva o biologických a toxinových zbraních, která hovoří o: „o zákazu užívat ve válce dusivých, otravných nebo podobných plynů a prostředků bakteriologických, podepsaného v Ženevě 17. června 1925, a vědomy si rovněž vkladu, který uvedený Protokol již přinesl a nadále přináší ke zmírňování hrůz války“ potvrzující svoji věrnost zásadám a cílům tohoto Protokolu a vyzývající všechny státy k jejich přísnému dodržování.

3.3.2 Irák

V Iráku docházelo k útokům na civilní obyvatelstvo zejména v 80. letech minulého století. Irácká armáda tehdy vedla válku za použití chemických zbraní proti civilnímu obyvatelstvu a to proti Šítům a Kurdům.

O téměř dvacet let později použili v Iráku stejnou zbraň Spojené státy americké. Americká armáda provedla útok na irácké město Falúdža. V americké ofenzivě byl podle některých odborníků použitý bílý fosfor a nově modernizovaný napalm. O použití bílého fosforu přezdívaného Willy Pete se stále vedou spory. Ačkoliv americká strana jeho použití kategoricky odmítá, někteří američtí vojáci jeho použití potvrdili. Nejmenovaná italská televize se použitím bílého fosforu v Iráku zabývala velmi podrobně a představila fotografie z Falúdži, na který jsou vidět těla mrtvých, na kterých se téměř rozpustila kůže. Stejná televize přinesla důkazy o použití napalmu vůči civilnímu obyvatelstvu, který smí být použitý pouze proti vojenským cílům. Během útoku na Falúdžu zemřelo podle odhadů čtyři tisíce až šest tisíc osob z řad civilního obyvatelstva.

V Iráku byly Ženevské konvence dále zneužity ve vztahu i iráckým vězňům. V roce 2004 zveřejnil šokující informace americký deník The Washington Post. Ten uvedl, že americká armáda využívala služebních psů k psychickému a někdy i k fyzickému trýznění iráckých vězňů. K tomuto chování mělo docházet v káznici Abú Ghrajb blízko Bagdádu. Podle výpovědi příslušníků americké armády seržantů Michaela Smitha a Santose Cardonasi bylo zjištěno, že američtí vojáci byli opakovaně vyzýváni, aby přivedli své psy k výslechům iráckých zajatců a použili psy i k zastrašování. Podle výpovědi seržantů bylo vše doporučeno americkým generálem, jehož jméno není známé. Ten psovodům vzkázal, aby vězně zneužívali, byli vůči nim sadističtí, bezohlední či dokonce nestoudní. Již před používáním psů unikly na veřejnost zprávy, že iráčtí vězni byli bití a sexuálně zneužíváni. Při používání psů k zastrašování vězňů byli mezi psovody uzavíraný sázky, koho zajatec se pomocí dřívě.

Porušení Ženevských konvencí

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- Úmluva o biologických a toxinových zbraních
- čl. 13, čl. 16 Části II a čl. 17 Části III Ženevské úmluvy o zacházení s válečnými zajatci, které uvádějí:
 - čl. 13 – *„S válečnými zajatci se musí vždy nakládat lidsky. Každý nezákonný čin nebo opomenutí se strany mocnosti, v jejíž moci jsou, které by měly za následek smrt nebo které by vážně ohrozily zdraví válečného zajatce, který je v její moci, jsou zakázány a považují se za vážné porušení této úmluvy. Zejména nesmí žádný zajatec být podroben tělesnému zmrzačení.“*
 - čl. 16 – *„mocnost, v jejíž moci jsou zajatci, musí se všemi zacházet stejným způsobem, bez jakéhokoli nepřívznivého rozlišování z důvodů rasy, národnosti, náboženství, politického přesvědčení nebo jiného důvodu, založeného na podobném znaku.“*
 - čl. 17 – *„Na válečných zajatcích se nesmí vykonávat žádné tělesné ani duševní trýznění, aby se na nich vynutily jakékoliv informace. Zajatcům, kteří odmítnou vypovídat, nesmí být vyhrožováno, nesmějí být uráženi ani vystaveni nepříjemnostem nebo nevýhodám jakéhokoli druhu.“*

3.3.3 Afghánistán

Válka v Afghánistánu trvá již několik let. Cílem této války je potlačit teroristickou organizaci Al-Kaida, která je pro celý svět obrovskou hrozbou. Bohužel tato nekončící válka má za následek mnoho civilních obětí. I když je velmi těžké určit přesné počty, odhady se pohybují kolem dvou set tisíc. Největší problematika Afghánistánu jsou sebevražední atentátníci, kteří se s oblibou odpalují na různých tržnicích, nádražích či jiných velmi frekventovaných místech. Spousta civilistů se stává obětí na dálku odpalovaných výbušných zařízení, tzv. IED. Nejvíce mrtvých ale mají na svědomí

letecké útoky americké armády, která tímto způsobem ročně zabije tisíce civilistů. Jeden z nejznámějších útoků americké armády byl útok v Kandaháru, kde během svatební hostiny bylo zabito třicet sedm civilistů. Nikdy nebylo uvedeno, zda byl tento útok úmyslný, či šlo o omyl.

Podle Eichlera (2011) představují velkou ránu pro rodiny ztráty otců, kteří jsou živiteli. Na jejich místa musejí nastupovatprvorození synové, což znamená, že předčasně dospívají a také okamžitě ukončujíškolní docházku. Tím se hroubí jeden z vyhlášených nosných smyslů západníchintervencí, kterým je nedílně se šířením demokracie také zvyšování vzdělanosti. Dalším vážným sociálním problémem civilních ztrát je nárůst počtu sirotků. O jejich počtu v Iráku a v Afghánistánu nejsou přesné údaje, ale usuzuje se, že jich v každé z těchto zemí jsou řádově desítky tisíc. Je to skupina, která je zvláště zranitelná, a to jak fyzicky, tak i mentálně. Většinou přežívají v otřesných a drsných podmínkách na ulicích, obživu si zajišťují v lepším případě milodary, v horším z násilné činnosti v rámci organizovaného zločinu, který v takto postiženém prostředí jen vzkvétá. Samozřejmě že tato krutá zkušenost pro ně znamená doživotní trauma, dává jim těžké stigma a zařazuje je do narůstajícího počtu těch dětí, které přicházejí o vzdělání a budou do konce života negramoty, v lepším případě pologramotnými lidmi. Vysoký počet civilních obětí vojenských operací má dva velmi nepříznivé dopady. Především dále zvyšuje lidské utrpení v místě zásahu, a tím ještě více umocňuje pocit odcizení mezi spojeneckými vojáky a tamním obyvatelstvem. Ztráty na straně civilního obyvatelstva nahrávají protivládním silám, jako jsou Tálibánci v Afghánistánu, kteří kategoricky odmítají jakékoli prosazování západních hodnot ve svých zemích.

Porušení Ženevské konvencí

Afghánistán je specifickým druhem války, kdy jsou civilisté zabíjeni zejména nekonvenčními typy zbraní.

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- čl. 24 a čl. 28 Úmluvy o právech dítěte, které jsou potírány zejména u výše zmíněných osiřelých dětí.

- čl. 24 „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na dosažení nejvýše dosažitelné úrovně zdravotního stavu a na využívání léčebných a rehabilitačních zařízení. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o zabezpečení toho, aby žádné dítě nebylo zbaveno svého práva na přístup k takovým zdravotnickým službám.“
- čl. 28 „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností“
- čl. 6 Úmluvy o konvenčních zbraních, která uvádí“ „V souladu s pravidly mezinárodního práva použitelnými v ozbrojených konfliktech a vztahujícími se na zradu a věrolomnost je za všech okolností zakázáno používat všechny nástrahy ve formě zdánlivě neškodného přenosného předmětu, který je zvláště určen a zkonstruován tak, aby obsahoval výbušný materiál a detonoval, když dojde ke střetu s ním nebo přiblížení k němu; nebo nemocnými, zraněnými nebo mrtvými osobami; zvířaty nebo zdechlinami. Za všech okolností je zakázáno používat jakoukoli nástrahu, která je určena k tomu, aby způsobila nadměrné poranění či zbytečné utrpení.“

3.3.4 Kuvajt

Po válce proti Iránu byla ekonomika Iráku ve velmi špatném stavu. Irák žádal o finanční pomoc okolní státy. Kuvajt, o kterém iráčtí představitelé stále tvrdili, že je historicky iráckým územím finanční pomoc odmítl. Režim Saddáma Husajna navíc Kuvajtu dlužil téměř třicet miliard dolarů. Stejně tak odmítl navýšení ropy nebo snížení její produkce. Husajn začal v roce 1990 prohlašovat, že Kuvajt krade Iráku ropu, která je v nalezištích pod společnou hranicí. V srpnu tuto informaci použil jako formální důvod k invazi do Kuvajtu. Kuvajt obsadila irácká armáda během jednoho dne a Husajn území prohlásil za irácké. Během invaze Irák vyhrožoval invazí i jiným arabským státům. Po neúspěšných diplomatických jednání bylo OSN rozhodnuto o vyslání koaličních vojsk, která napadla irácké jednotky. Během těchto střetů byly zapáleny stovky kuvajtských ropných plošin a v lednu 1991 byla způsobena největší ekologická havárie, kdy Husajn nařídil do vod Perského zálivu vypustit více než

jedenáct miliónů barelů ropy. Spojenecké oddíly koaličních vojsk vytlačovaly irácké jednotky a oblast bombardovaly. Na dané území bylo provedeno téměř sto dvacet tisíc náletů, během kterých zemřelo šedesát tisíc civilistů. Zabito nebo pohřešováno bylo kolem třiceti tisíc Kuvajťanů.

Porušení Ženevských konvencí

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války

3.4 Území bývalé Jugoslávie

3.4.1 Kosovo

Tak jako se všechny balkánské země po rozpadu Jugoslávie potýkaly s problémem nově vzniklých států, stejné to bylo i s Kosovem. Když se na konci 80. let dostal k moci Slobodan Milošević, provedl v roce 1989 úpravy v srbské ústavě. Miloševićovým cílem bylo připojit Kosovo k Srbsku. Reakcí na to bylo v červenci roku 1990 vyhlášení Kosovské republiky albánskými poslanci. O pár dní později byl ale tento parlament rozehrán. Nová ústava, která byla podepsána 28.9.1990, již definovala Srbsko jako suverénní a jednotný stát a zbavila tak Kosovo veškerých zbytků autonomie. Pro Albánce to mělo nedozírné následky. Došlo ke zrušení albánské televize a tisku, Albánci byli propouštěni z práce a bylo na nich pácháno fyzické násilí. Následovalo v říjnu 1990 referendum, na jehož základě byla vyhlášena nezávislá Republika Kosovo. V květnu 1992 proběhly tajné prezidentské volby a volby do parlamentu. Výsledkem prezidentských voleb bylo zvolení Ibrahima Rugova. Srbská vláda, v čele s Miloševićem však nedokázala zasáhnout. Srbsko díky bojům s Bosnou a Hercegovinou a Chorvatskem již neměla požadovaný počet sil, který by v Kosovu zasáhl. Proto alespoň pro určité udržení klidu srbská vláda nasadila desetitisíce vojáků a policistů. Více než polovinu těchto složek tvořila policie v záloze, která se skládala z Kosovských Srbů. Albánci na to

reagovali naprostou ignorací infrastruktury a začali budovat vlastní síť škol, úřadů či nemocnic. Vytvořili tím jakýsi vlastní stát.

Koncem roku 1996 a na počátku roku 1997 začínají vznikat první ozbrojené partyzánské skupiny stvořené kosovskými Albánci. Z těchto skupin je vytvořena tzv. UÇK (*Ushtriaçlirimtare e Kosovës - Kosovská osvobozenecká armáda*). Podporu jí prokazovali zejména venkovští albánští obyvatelé. Síla UÇK díky této podpoře roste a její příslušníci začínají podnikat ozbrojené útoky na policejné stanice a policejní techniku a dokonce i na srbské uprchlické tábory, ve kterých jsou sdružováni uprchlíci z Chorvatska a z Bosny a Hercegoviny. Srbská armáda ve spolupráci s policií na tyto útoky zareagovala ničením pozic UÇK. Na územích, která srbská armáda dobyla, dochází k vyhánění obyvatelstva a k etnickým čistkám. Jsou likvidovány albánské budovy a instituce. V tu dobu ze země uprchlo kolem 40 000 obyvatel. Po několika měsíčních bojích, kde docházelo ke střetům mezi srbskou armádou a albánskými jednotkami. Srbská armáda byla během bojů obviněna z toho, že vyhání Albánce z jejich domů. V roce 1998 došlo k naprostému vyčerpání jednotek UÇK a bylo jim nařízeno stažení do hor. Srbská armáda v tu dobu stáhla přibližně 90 % svých jednotek a vyčkávala. Leden 1999 byl ale v konfliktu zlomový. V albánské vesnici Račak došlo k masakru čtyřiceti pěti albánských obyvatel, což vyvolalo zcela nový spor. Zda šlo o válečný zločin vedený proti civilnímu obyvatelstvu, ale není možný určit. Vyšetřování, která později probíhala se rozcházejí v mnoha podstatných informacích. Podle albánské strany byli všichni mrtví civilisté, které postřílela srbská policie. Údajně mezi mrtvými byli starci, ženy a děti. Podle jiných informací byli mrtví pouze muži, měli na rukou střelný prach a v okolí bylo velmi málo munice na to, aby mohla zabít tolik osob. Podle další zprávy navíc srbská policie byla v době masakru pod palbou ze strany UÇK a nemohla tedy masakr provést. Některé zdroje uvádějí, že mrtví byli zabití albánští bojovníci, kteří byli na místo dopraveni po jejich smrti. Proto zůstává otázkou, zda masakr nebyl pouze nahrán z důvodu zahájení nového konfliktu.

V dnešní době bylo o Kosovu natočeno mnoho dokumentu. Většina z nich je ale jakousi pouhou propagandou, která představuje Srby jako hrdlořezy, kteří zabíjeli nevinné Albánce. Albánské jednotky UÇK páchaly zvěrstva ještě horší. Údajně podle

výpovědi některých z bývalých bojovníků UÇK, se jejich boj za svobodu zvrhl v pouhé kruté zabíjení Srbů. Podle některých docházelo k tomu, že albánští bojovníci zajaté děti opékali na rožni nad ohněm. Jen tak pro zábavu.

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
 - čl. 9 Protokolu I k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, který uvádí: *„Vysoké smluvní strany se zavazují, že zabezpečí imunitu kulturních statků pod zvláštní ochranou tím, že se od jejich zápisu do Mezinárodního rejstříku zdrží jakéhokoli nepřátelského činu vůči nim a, kromě případů stanovených v článku 8 odst. 5, jakéhokoliv užívání těchto statků a jejich okolí pro vojenské účely.“*
 - čl. 53 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, který uvádí: *„Bez újmy ustanovením Haagské úmluvy o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu ze 14. května 1954 a ostatních příslušných mezinárodních dokumentů je zakázáno:*
 - a) *provádět jakékoli nepřátelské činy namířené proti historickým památkám, uměleckým cílům nebo místům pro konání bohoslužeb, které jsou kulturním nebo duchovním dědictvím národů;*
 - b) *využívat takových objektů k podpoře vojenského úsilí*
 - c) *učinit takové objekty předmětem represálií.“*
- čl. 16 Dodatkového protokolu II k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, podle kterého: *„Bez újmy ustanovením Haagské úmluvy o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu ze 14. května 1954, je zakázáno provádět jakékoli nepřátelské činy namířené proti historickým památkám, uměleckým dílům nebo místům pro konání bohoslužeb, které jsou kulturním a duchovním dědictvím národů a užívat je k podpoře vojenského úsilí.“*

3.4.2 Bosna a Hercegovina, Srbsko, Chorvatsko

Na počátku 90. let 20. století se rozpadla Svazová federativní republika Jugoslávie. Srbské menšiny, které po celou dobu trvání žily mimo území původního Srbska, se odmítaly stát občany nově vzniklých států a začaly proti tomuto rozdělení protestovat. Dne 1. března 1992 bylo ve všelidovém referendu rozhodnuto 63 procenty o nezávislé a svrchované Bosně a Hercegovině. Ta byla 6. března 1992 vyhlášena suverénním státem. Toto referendum bojkotovali bosensko-srbští radikálové a 8. dubna 1992 vyhlásili na územích, která ovládali, Bosenskou republiku Srbskou. Na území Bosny a Hercegoviny došlo ke střetům mezi srbskými radikály a nově vznikajícími bosenskými ozbrojenými složkami. Srbské paravojenské jednotky využily podpory Slobodana Miloševića a pomocí federální armády obsadily až 70% celkového území Bosny a Hercegoviny. Po několika měsících zahájili ofenzivu proti Bosně a Hercegovině i separatisté, kteří vznikali z řad bosenských Chorvatů. Ti byli mohutně podporováni chorvatskou vládou. Bosenští Chorvaté založili po vzoru Srbů na jihozápadě Bosny a Hercegoviny svou státní entitu. To mělo za následek rozpad bosenské armády a rychlé ztráty vlastního území.

V době počátku konfliktu bylo jen na území Srebrenice 75 % obyvatel srbského původu. Srbové a Chorvaté na územích, která okupovali, zacházeli velmi krutě s obyvateli, kteří nebyli chorvatského nebo srbského původu, tedy hlavně s muslimskými Bosňáky. Protože Chorvaté i Srbové počítali s tím, že se okupovaná území připojí k jejich mateřským státům a budou tak navždy jejich, plánovali etnickou proměnu obyvatel ve svůj prospěch. Zakládali vyhlazovací tábory, které byly později přirovnány k nacistickým vyhlazovacím táborem z druhé světové války. Tyto tábory byly budovány v srbské oblasti řeky Driny a dále kolem několika měst jako např. Banja Luka, Sarajevo či Prijedor. Během devíti měsíců, kdy tyto tábory fungovaly, v nich zemřelo kolem 35 000 bosenských vězňů. Ti umírali na následky psychického týrání a mnoha druhů fyzického mučení. Chorvaté vyhlazovací tábory zakládaly v oblastech měst Neum, Mostar a Čapljina. Krutost vůči bosenskému národu neznala mezí. Bosňané byli masově popravováni, ubíjeni či upalováni. Byly jim amputovány končetiny či dokonce genitálie

a v mnoha případech byli pohřbíváni za živa. Bosenské ženy byly masově znásilňovány, ostatní obyvatelé byli stříleni snipery, jejich domy zničeny dělostřelectvem a veškerý majetek byl rozjezděn tanky. Neúnosná situace vyžadovala vznik jakéhokoliv odporu proti okupaci. Ten na sebe nenechal dlouho čekat. Bosenský předák Alij Izetbegović začal kolem sebe formovat malé bosenské jednotky. Tato nově vznikající armáda byla tvořena z veteránů JNA, kteří byli pro svůj špatný etnický původ Miloševićem propuštěni. Této armádě přicházeli na pomoc zahraniční dobrovolníci z muslimských zemí, kteří spolu s bosenskými bojovníky zformovali oddíl El-Mudžahidin při 7. muslimské brigádě.

Situace v Bosně a Hercegovině byla již naprosto zoufalá. Na to reagovala 16. dubna 1993 Rada bezpečnosti OSN rezolucí č. 819. Touto rezolucí byla Srebrenica vyhlášena za tzv. bezpečnou zónou. Později se tyto bezpečnostní zóny rozšířily o Sarajevo, Bihać, Tuzla, Žepa a Goražde. V Srebrenici mělo dojít k demilitarizaci. Mělo dojít k odzbrojení muslimů a stažení Srbů do vzdálenosti 1,5 kilometru od hranice enklávy. Těžké zbraně měly být předány pod kontrolu UNPROFORU. OSN ale tuto nastalou situaci zkomplikovala rezolucí č. 836 ze dne 4. června 1993. V článku 5 této rezoluce bylo uvedeno, že vojáci OSN mají dohlížet na stahování všech vojenských a polovojenských jednotek, s výjimkou vládní bosenské armády. Působení ozbrojených vojenských oddílů Muslimů bylo v rozporu s dřívější rezolucí o demilitarizaci a bosenská Srbové na to reagovali ignorováním svých závazků.

Situace se začala prudce zhoršovat na jaře roku 1995. Srbské síly byly již značně omezené a vyčerpané a hrozilo, že nebudou schopné čelit chorvatským a bosenským armádám. Proto Srbové rozhodli o likvidaci východobosenské enklávy. Tato likvidace měla být provedena jakýmkoliv způsobem. Holandské jednotky, které byly na místě přítomné a likvidaci věděly. Bohužel neodhadly sílu srbských jednotek a situace tak značně podcenily. V červenci roku 1995 byla bosenskými Srby zahájena ofenzíva nesoucí název Krivaja 95. Jejím cílem bylo naprosto vyhladit srebrenickou enklávu. I přesto, že Srebrenica byla hlídána nizozemskými jednotkami, Srbové tyto jednotky střelbou donutili opustit svá stanoviště. O pět dní později, tedy 11. července 1995 byla

Srebrenica dobytá. Podle odhadů uprchlo asi 25 000 civilistů na holandskou základnu v Potočari. O den později se na základnu dostavil generál Ratko Mladič, který byl vrchním velitelem bosensko-srbské armády, který Holanďany nátlakem donutil vydat muslimské civilní obyvatele ze Srebrenice Srbům. Během pár hodiny bylo na základnu přistaveno kolem šedesáti autobusů a nákladních aut. Muži a starší chlapci byli odděleni od žen. Ženy byly odvezeny do Kladanje, která byla ovládaná bosenskou vládou. Muži zůstali v Potočari, kde začalo jejich vraždění. Zde byli vražděni jednotlivci nebo určité skupiny. Ti, kteří přežili, byli deportováni do Bratunace, kde měli být vyšetřováni, zda nejsou váleční zločinci. Uprchlíci, kteří při útoku na Srebrenicu utekli do lesů, se shromáždili mezi vesnicemi Šušnjari a Jagličić. Mezi nimi byli členové bosenské armády a jejich rodiny a další srebreničtí obyvatelé. Celkem jich bylo asi 15 000. Chtěli uprchnout do území, která byla ovládaná bosenskou vládou. Pro útěk měli pouze jednu cestu útěku, protože ostatní cesty byly obsazené Srby. Jako první se na cestu vydali bosensští vojáci, kteří prošli téměř bez boje. Na druhou skupinu si počkali Srbové na silnici na silnici mezi Bratunac a Konjević, kudy museli uprchlíci projít. Srbská pěchota posílená o tanky a obrněné transportéry spustila na uprchlíky palbu, během které je megafony vyzívala ke kapitulaci. Většina z těch, co výzvy uposlechli a vzdali se, byla zastřelena hned po opuštění lesa. Chlapci a muži byli po skupinkách zavražděni. Jejich těla byla vhozena do společných hrobů, které byly zřízeny po celém území muslimské enklávy. I když mnoho muslimů toto řádění přežilo, byli odvezeni do sběrných lágrů. Všichni byli zavražděni. Podle Nizozemských jednotek bylo na hřišti v obci Nova Kasaba spatřeno více než tisíc zajatců. Ti zmizeli beze stopy. Později nad oblastí přelétalo americké špionážní letadlo, které na svých záběrech odhalilo, že část hřiště je zavezena čerstvou zeminou. Pod ní se skrýval masový hrob.

Další masakr byl spáchán v červenci 1995 u města Pilice. Tehdy vražedné komando, které bylo navíc silně posíleno alkoholem, zavraždilo kolem 1200 Muslimů, kteří byli drženi v Bratunaci

Porušení Ženevských konvencí

- písmeno a) a d) Odst. 1 čl. 3 Část I Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války
- čl. 13, čl. 16 Části II a čl. 17 Části III Ženevské úmluvy o zacházení s válečnými zajatci
- čl. 76 Dodatkového protokolu I.
- čl. I Úmluvy o předcházení a stíhání zločinu genocidy.
- čl. 53 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů

3.5 Autentické rozhovory

Armáda České republiky se účastnila mnoha zahraniční misí. Mise pod záštitou OSN tedy tzv. jednotky UN, nebo mise pod záštitou NATO. V zemích na Africkém kontinentu, jsou čeští vojáci nasazováni pouze jako míroví pozorovatelé OSN, kteří nejsou ozbrojeni a na v zemích působí již většinou po daném konfliktu. Na území bývalé Jugoslávie nebo v Kuvajtu byli čeští vojáci nasazení přímo v boji. I přesto, že České republika neměla mandát na bojovou misi, přesto byli čeští vojáci přímými účastníky některých bojů, zejména v Chorvatsku, Bosně a Hercegovině či v Kosovu. Vojáci českých ozbrojených sil, kteří byli nasazeni na území bývalé Jugoslávie byli svázáni desetiletou mlčenlivostí, kterou během nasazení museli podepsat. Dodnes ale ti, kteří byli přítomni jakýmkoliv zvěrstvům, nechtějí vypovídat. Níže budou uvedeny rozhovory s dvěma příslušníky, kteří byli přímými účastníky válečných zločinů. Z důvodu žádosti respondentů nebudou uveřejněny žádné údaje, týkající se jejich osoby. Nebude ani uvedeno, zda jsou, či nejsou příslušníky ozbrojených sil. Dále pro potřeby práce vypovídal bývalý příslušník chorvatské armády, který byl přímým účastníkem bojů mezi srbskou a chorvatskou stranou. Posledními respondenty jsou srbská manželé žijící v Kosovu, kteří se neúčastnili boje, ale byly pouze jako civilní obyvatelé obětí zločinů albánských jednotek. Všichni dotazovaní odpovídali na otázky podle subjektivních pocitů. Odpovědi dotazovaných nejsou autorem nijak upravovány, při rozhovoru s chorvatským občanem působil jako tlumočnick jeho český příbuzný. Rozhovor se Srby tlumočil jejich syn, který několik let

pobýval v České republice. Rozhovory byly vedené neformální formou a z důvodu zachování autentičnosti nebyly rozhovory upraveny, a proto nejsou psané spisovnou češtinou.

Rozhovor č. 1 český příslušník jednotek UN – mise IFOR, UNCRO

Ve které zemi a jakého ozbrojeného konfliktu jsi se účastnil?

„Bosna a Hercegovina – IFOR“

V jakém roce?

„To bylo v roce 1996.“

Na jaké funkci? Velitelské nebo základní?

„Základní – řidič.“

Byl jsi v nějakém kontaktu s válčícími stranami?

„Ano, za UN se třema, jak muslimáni, teda muslimští chorvati, srbové, jako vyloženě sbrská krajina a Chorvatská strana. Tam se pořádali meetingy.“

V čem tento kontakt spočíval?

„No, my jsme se hlavně bavili o životě u nás a tak. Ale ten kontakt byl o tom, že jak se pořádaly ty meetingy, no a každej měl na starosti jednoho nebo dva lidi. Většinou to byli oficíři - vyšší funkce. Z nějakýho předpisu jsme byli s nima. Chodili jsme s nima aby nechodili sami a tak.“

Setkal jsi se s nějakým činem, o kterém si myslíte, že není v souladu s Ženevskými konvencemi? Např. vraždy, popravky, znásilnění apod.

„Jo. U Tesingradu. Bylo to znásilnění starší babičky. Ale to byla její vina. Bylo jedno stanoviště, kdy byli Srbové, takže srbský stanoviště, kde to dělila řeka Una, přes ní byl

most, tam jsme byli my a potom začínala chorvatská strana. Tyhle hranice se ale během konfliktu měnily, podle politický situace. Usedlíci bydleli pořád netknutě v těch svých obydlích. Ta babička byla Chorvatka, musela opustit svoje obydlí, ale chodila na návštěvu k příbuzným na srbskou stranu. Jednoho dne se stalo, že srbský vojáci, kteří tam měli patrolu, jako jsme chodili my, tak se prostě stalo, že jeden den jí tam znásilnili.“

A ty jsi byl přímo u toho nebo jsi to viděl z dálky?

„No přímo u toho ne. Byli jsme u toho, až když jsme byli povolány od našeho velení, abychom zjistili, co se stalo a setrvali až do příchodu EUROFORCE, což byla taková mezinárodní policie. Takže jsme to viděl tak na dvacet metrů.“

Takže vy jste přímo zasáhnout nemohli?

„Ne. Náš mandát za UNPROFORU byl jenom aby Srbové nepřešli na chorvatskou stranu. My jsme byli na chorvatský straně a fungovali jsme jako takovej štít. Podle našeho mandátu jsme se do toho motat nesměli.“

Jak to na tebe působilo, když jsi na to koukal a nemohl jsi zasáhnout?

„Objektivně nebo osobně?“

Osobně.

„Mně to bylo jedno. Ona věděla moc dobře a byla varovaná. Tyhle lidi byli vždycky varovaný, že pokud možno nechodit na druhou stranu, neprovokovat a tak. Jenže ona tam chodila obden nebo i dvakrát za den. Její problém. No, ale jak to působilo. Tak to víš, je to člověk. Křičela, bránila se. Neměla šanci.“

Takže se v tobě neodehrávali takový pocity, že bys pomohl, i když nemůžeš?

„My jsme pomoc nemohli, protože já bych v tu chvíli opustil stanoviště a já jsem to v tu chvíli neměl co dělat a pokud by to otočili proti nám, že my jsme to vyprovokovali. Takže našeho rozkazy byly nezasahovat do ničeho. Naše dohovory UNPROFORU Podobný případ se stal Vrhovine, kde vyvraždili mateřskou školu. To byla taková

chorvatská menšina. To byla ale taková provokace. V té osadě byli jen děti, ženy a starý lidi, protože chlapi chodili na frontu. Takže tam vlítli Srbové, protože chtěli, aby Chorvati od Vrhovine a pod Budinkou, která byla kousek od toho, aby šli pryč. Aby se odsunuli na svojí stranu. Byla to jen provokace. Přišli, odešli a tím to skončilo.“

Viděl jsi ještě něco dalšího?

„Takový ty popravy a to, to jsem neviděl. To se týkalo hlavně Francouzů a Holanďanů. Ale ti, i když byli pod UN, tak měli jinej mandát a ti mohli zasahovat. Co jsem ale zažil já, tak to byly takový provokace ze strany Srbů na naši stranu, kde došlo k nějaký přestřelce a my jsme měli nějaké povely jako stů, stůj nebo střelím a tak. Samozřejmě v jejich jazyce. Když jsme už museli střílet, tak vždycky jen od pasu dolu. Stala se ale taková věc, že kamarád jednoho Srba zastřelil. Do pěti dnů kamaráda repatriovali do naší republiky. Tady byl souzenej za nepřiměřený použití síly a co vím, tak Srbsko žádalo jeho vydání. Jak to ale dopadlo, to už nevím.“

Jaký to v tobě vyvolávalo pocity, když si věděl, že se vlastně nemůžete ani bránit?

„No byl jsem hodně zklamanej. Čekal jsem, že za nás naše strana postaví. Navíc tam jsi mohla upadnout do zajetí. Ty zajetí byli plánovaný. Z toho se stal za UNPROFORU takovej byznys. Po pěti dnech si měla nárok na 500 dolarů, který si vypláceli i zpětně. Jednou se nám stalo, že nás nechali čtyři dny napospas Srbům. Ti na nás dělali cvičení a naši s náma přerušili spojení. Nakonec jsme poslouchali, že jsme jak vojáci zklamali. Protože ty čtyři dny byly naprostej zmatek. A potom, co se stalo v tom Vrhovine, jsme měli hodně divný pocity.“

Když se vrátíme zpátky k válce. Kdo si myslíš, že byl v tomhle konfliktu v právu?

„Ani jedna strana. To vzniklo ze dne na den. Tam to byli jenom msty. Třeba dneska máš nějaký nápad, tak to uděláš. Ty Srbové jsou takový prasata. Oni třeba vzali sousedy, konkrétně vím, že se to dělalo v osadě Srbská Lomovita, což byl takovej lágr. Ty lidi dostali třeba týden dopředu hlášení, že mají opustit domovy. Kdo odešel, tak měl klid. Kdo zůstal, tak to měl tak padesát na padesát. U těch co zůstali, tak si vzali dva sousedy,

nejlíp kamarády, dali jim do rukou hole a museli se mlátit, dokud jeden neumřel. Když neumřel ani jeden, tak je stejně zastřelili. Dokonce se tam uzavírali sázky, kdo vydrží a tak. Takže taková zábava Srbů. Ti co bojovali, byli většinou bosenskej Chorvat nebo bosenskej muslim.“

Ty víš, že jsou podepsaný Ženevský konvence. Když si prošel takovým ozbrojeným konfliktem, myslíš si, že tato práva, která by měla být mezinárodně uznávaná, že mají nějaký smysl?

„To ani nejde je dodržovat. Nám se stalo v Jezerce, že po nás stříleli desetiletý děti. Bylo to taková provokace, Protože jejich tátové stáli schovaný a čekali, až my vystřelíme. Nebyl i problém, aby po tobě hodilo dítě granát. Tak mi řekni, co tam máš v tu chvíli dělat?“

Rozhovor č.2 Muslimský Chorvat, před začátkem války zařazený v chorvatské armádě u PVO (protivzdušná obrana)

V které zemi a jakého ozbrojeného konfliktu jste se účastnil?

„Byl jsem v chorvatko-bosensko-srbské válce.“

V jakém roce?

„Hned o začátku. Od roku 1992.“

Jak pro Vás válka začala? Byl jste na to připraven?

„No, to bylo ze dne na den. Převrat byl ze dne na den. Kdo utekl z kasáren, hned ten den, tak si zachránil život. Srbové totiž vstali od stolu, řekli, že to někdy ve středověku bylo jejich území a tak teď bude zase jejich. My, co jsme z kasáren utekli, tak jsme se schovávali pár dní v lese a pomalu jsme tvořili takové malé skupinky. Ti, co tam zůstali, tak byli zajati a pak je odváželi do takových táborů. Začínali jsme tak, že jsme měli třeba jednu pušku na sedm lidí. Bojovali jsme i s vidlema. Když jsme zabili nějakého Srba, vzali

jsme si jeho věci, tak jsme se postupně vyzbrojovali a pomalu se z nás stávali vojenské jednotky. Korpusy a později i brigády. “

Setkal jste se s nějakým činem, o kterém si myslíte, že není v souladu se Ženevskými konvencemi? Vraždy, popravky, znásilnění apod.

„No, bohužel jsem se s tím nejen setkal, ale jsem musel dělat věci, který jsem nechtěl. Dostali jsme úkol. Posupovali jsme po nějaké trase a před náma byly různé vesnice. My měli rozkaz tou vesnicí projít a po nás muselo zůstat čisto, jestli mi rozumíte. Nikdo v tý vesnici nesměl zůstat živej. “

Proč jste rozkaz neodmítl, když jste věděl, že to dělat nesmíte?

„Kdybych to neudělal, tak bych byl postavenej před vojenskej soud, odsouzenej k trestu smrti za neuposlechnutí rozkazu a porpavenej. Takhle to bohužel chodilo. Takže když jsem věděli, že je tam někdo známý, tak jsme se je snažili varovat. Většinou tak dvě hodiny po nás, přijelo naše velení a kontrolovalo, že jsme vše vyčistili důkladně. Většinou věděli, že v tý vesnici je např. sedmnáct lidí, tak tam museli najít sedmnáct mrtvých. Nesmělo zůstat vůbec nic. Ani slepice, ani malé políčko. Všechno živé bylo pozabíjeno, úroda zničena a vesnice byla vypálená. Prostě kompletní čistka. Jenže to co jsme dělali my v menším měřítku, tak Srbové jako odvetu provedli to stejné, ale v daleko větším měřítku. “

„Co se ale třeba dělalo hodně našim lidem (muslimským chorvatům). Když byli Chorvati stěhováni ze svých domovů, tak Srbové přistavili autobusu, jako pomoc uprchlíků a odváželi lidi do různých zemí, jako třeba Itálie apod. Vypadalo to jako pěkný gesto. Ale realita už byla horší. Ale za to začaly vybírat peníze. Cesta do Slovinka stála sto marek. Jenže před autobusem stáli vojáci, lidi procházeli takovou několikastupňovou kontrolou. Takže každá tato kontrola chtěla sto marek. Než lidi došli do autobusu, tak zaplatili třeba i sedm set marek na osobu. A když byla čtyřčlenná rodina... No, málo kdo měl na to, aby to dokázal zaplatit. Takže v televizi bylo vidět, jak jsou Srbové hodní, že

lidé mohou autobusem opustit válečnou zónu, ale už nikdo neřekl, že na tom vojáci pěkně vydělávali. Ten, kdo nezaplatil, protože ne to neměl, tak toho potom odvezli do lágru. Tam znásilňovali ženy ve velkém, muže bili holemi, tak že jim zpřelámali kosti a nechávali je třeba i dva dny v bolesti umírat.“

„Když se ještě vrátím k těm čistkám... S těmito čistkami souvisely masové hroby. Tím, že se muselo vyčistit město nebo vesnice třeba během dvou dnů. Tak je někam natlačili a tam je prostě postříleli. Nejhorší to asi bylo ve Staré Rijece. Tam jsme bojovali proti velké srbské převaze. Bránili jsme svoje lidi . Protože Srbů prostě bylo hodně. Lidi natlačili na takový dopravník k drtičce na kamen, tam je stříleli a přes drtičku zbytky těl házeli do jezera.“

Jaké to vše ve Vás zanechalo pocity?

„To je hodně těžké popsat. Časem jsem hodně otupěl a křik lidí jsem už nevnímal. Ale pořád je těžké se s tím vyrovnat. Občas se mi stane, že se v noci budím, když se mi vrací některé události z té doby.“

Myslíte si, že jste měli právo dělat to, co jste popsal?

„No, tak to určitě ne. Nikdo z nás neměl právo zabíjet. Ale my neměli jinou možnost. Pokud bych odmítl, zemřel bych. Jednou se stalo, že když jsme různě měnili pozice a přesouvali se podle rozkazů našeho velení, tak jsme stáli proti sobě s našimi lidmi. Já osobně jsem střílel proti vlastnímu bratrovi. Bylo to hrozné zjištění. Naše velení nás posílalo do boje, tak jak vy říkáte, od stolu. Nikdo nevěděl, jaká je vlastně situace. Navíc se často měnilo spojení. Jednou jsme stáli po boku Bosňáků proti Srbům, pak se zase Srbové spojili s Bosňákama proti nám. Bylo to divné.“

Myslíte, že mají Ženevské konvence a mezinárodní humanitární právo vůbec smysl?

„Ne. Ideologie je to pěkná. Ale nereálná. Nevím jak je to v jiných válkách, ale u nás to bylo tak, že buď zabiješ, nebo sám zemřeš.“

Rozhovor číslo 3: český příslušník jednotek UN – mise UNPROFOR

Ve které zemi a jakého ozbrojeného konfliktu jste se účastnil?

„Byl jsem v Bosně a Hercegovině. Byl to ten konflikt mezi Srby a Bosňáky.“

V jakém roce?

„Bylo to v roce 1993.“

Na jaké funkci? Základní nebo velitelská?

„Základní funkce.“

Byl jste v nějakém kontaktu s válečnickými stranami?

„Ano, byl. Vozil jsem velitelský sbor na různá jednání a tam jsem přišel do styku s dalšími řidiči všech třech stran. Ale válku jsme nějak moc neřešili.“

Setkal jste se s nějakým činem, o kterém si myslíte, že není v souladu s Ženevskými konvencemi? Vraždy, popravky, znásilnění, týrání.

„Bohužel ano. Několikrát se stalo, že když projížděl ulicemi, tak na jejich kraji klečeli nějakí muži. Za nimi stáli Srbové a po jednom je stříleli zezadu do hlavy. Přišlo mi to jako ve filmu o nacistech. Jindy se mi stalo, že člověka zastřelili při útěku. Stalo se mi to přímo před autem. Tohle období trvalo asi dva týdny. Pak se to na ulicích trochu uklidnilo.“

„Jeden zážitek ale nezapomenu nikdy. Pár kilometrů od naší základny byla taková stará chalupa. Byly to takový samoty. Tam bydleli muslimští Chorvati. Dědeček a jeho patnáctiletá vnučka. Jeden den přišli Srbové a varovali je, aby odešli, než bude pozdě. Víím, že vnučka odejít chtěla, ale sama nemohla, protože neměla kam. Děda odejít nechtěl a tak zůstali. Tři dny na to tedy prošla srbská jednotky. Když jsme se tam jeli podívat, jestli Chorvati přežili, našli jsme dědu s vyříznutým jazykem, uřezanýma ušima, vydloubanýma očima přibítyho na vrata. Vnučka ležela v kuchyni s rozervaným

rozkrokem. To byla oblíbená zábava Srbů. Ženám dali do rozkroku granát s provázkem omotaným kolem pojistky a zatáhli. Žena byla roztrhaná uvnitř. Bylo to strašné...“

Řekl jste, že jste viděl popravy na ulici a jednu přímo před Vaším autem. Mohl jste zasáhnout?

„Ne. Nemohl. My jsme na to mandát neměli. Jen jsme se dívali a maximálně tak o tom podávali reporty.“

Jaké to ve Vás zanechalo pocity?

„No, pocity. Vzhledem k tomu, že jsem podepsal desetiletou mlčenlivost a nesměl se nikomu svěřit, co je jsem viděl, tak bylo hodně těžký. Dneska už mi to takové nepřijde. Dlouho jsem ale měl před očima pohled těch lidí, kteří měli zemřít, jak mě očima prosí, ať jim pomůžu. Byla to taková bezmoc. Kdybych zasáhl, způsobil bych možná hodně velký problém.“

Myslíte si, že ti, co tyto činy konali, byli v právu?

„Tam nebylo žádné právo. Tam byla jen stovky let stará křivda a hrozná nenávisť. Nikdo nebyl v právu. Tak jako ani jedna strana nebyla jenom ta hodná.“

Co si o této válce a ovšem, co se dělo myslíte?

„Bylo to zbytečné. To jsou sice všechny války, ale tahle obzvlášť. Stejně jsou pořád lidi na území bývalé Jugoslávie různě namíchaní a žijou tak jak se dá.“

Myslíte si, že mají Ženevské konvence a Mezinárodní humanitární právo smysl?

„No, měly by mít. Ale myslím, že to tak není. I když za Bosnu padaly nějaké tresty, určitě jsou tyhle úmluvy dál porušované. Takže těžko říct.“

Rozhovor č. 4 Srbští manželé žijící v osadě Sekirača na území Kosova.

Když přišla válka mezi Albánci a Srby, dotklo se to nějak i Vás?

Muž: „Já jsem přímo nebojoval. Žena byla v tu dobu nemocná, tak jsem se o ni staral. Syna byl v Čechách na studiích a my dělalí všechno proto, aby tam zůstal co nejdýl. Ale soused bojoval. Proto má tak poškozenou nohu. Albánci mu rozstříleli kotník.“

Setkali jste se během války s albánskými jednotkami?

„To ano. Sice jsme jen kilometr od srbské hranice, ale i tak sem Albánci dorazili. Tenkrát jsme měli dvě krávy, čtyři prasata, slepice a hlavně pole, na kterým byl úroda tak dva týdny před sklizní. Když Albánci přišli, zabili nám zvířata. Ale ne proto, aby mělo co jíst, ale aby my jsme umřeli hlady. Zvířata přejížděla obrněnýma autama, tak aby z nich nic nezbylo. Pole rozjezdili tankama. Ze dne na den jsme přišli o zdroj potravy. Ale aspoň nás nechali na živu. Ostatní takový štěstí neměli.“

Co jste po takovém útoku dělali?

„Naši vojáci nás se ženou odvezli kousek za hranice k příbuzným. Tam jsme přežili. Po válce jsme se vrátili. Pořád ale máme strach, když projíždí kolem kosovská policie. Nevíme, jestli nám znovu neublíží.“

Vím, že u Vás asi bude odpověď jasná. Ale přesto se musím zeptat. Kdy byl podle Vás v této válce v právu?

„Samozřejmě jsme byli v právu my, Srbové. Představte si, že by v České republice Romové zabrali třeba Moravu, ze které by chtěli vyhnat všechny Čechy. Určitě by se Vám to taky nelíbilo.“

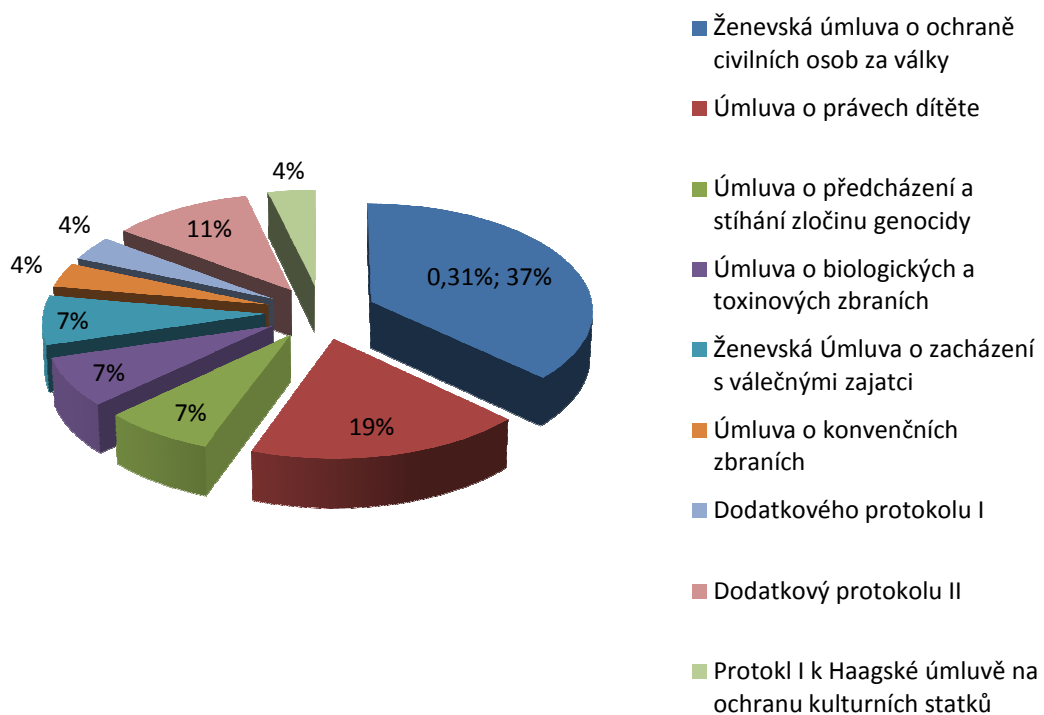
Během války byly Albánci bourány Vaše kostely a stavěny místo toho mešity. Byly vypalovány školy a malé nemocnice. To je porušení Ženevských konvencí. Myslíte, že mají Ženevské konvence vůbec smysl?

„Já myslím, že ano. Ale jejich porušení by se mělo velice tvrdě trestat, aby si státy, které chtějí válčit, svoje myšlenky ještě rozmyslely.“

4. Diskuze

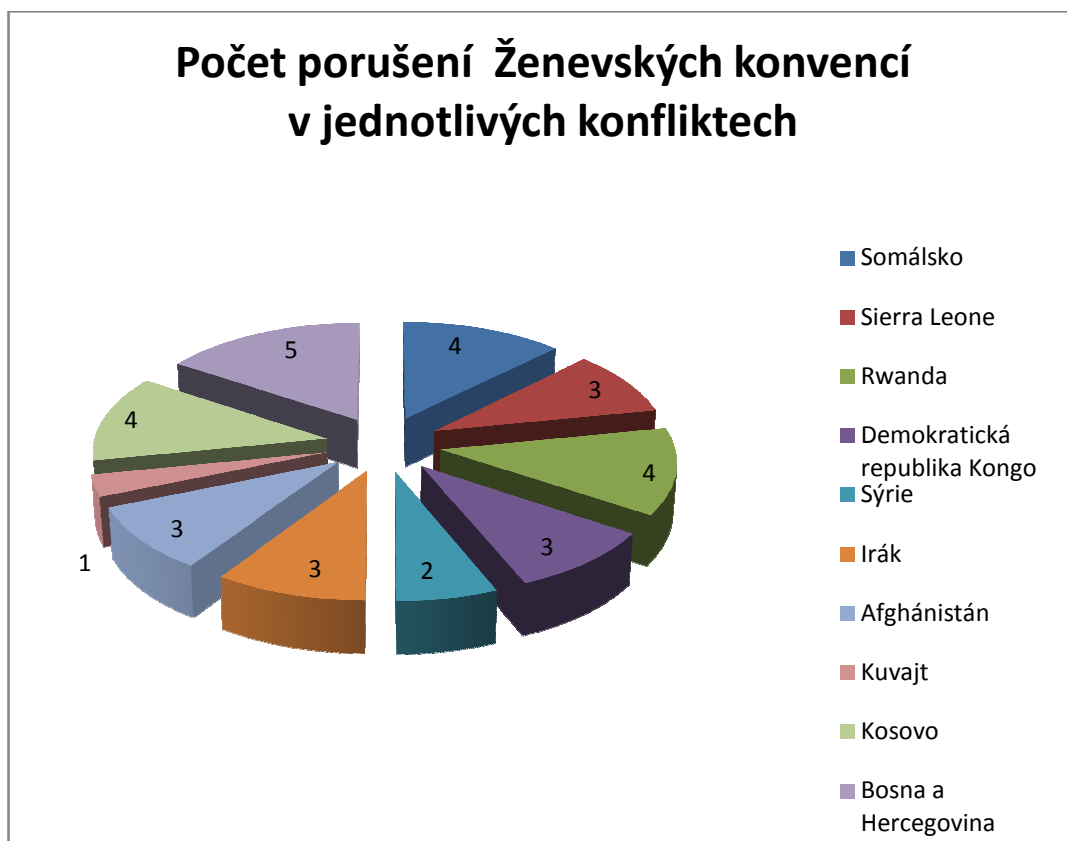
Některé články Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů byly porušeny ve všech vybraných ozbrojených konfliktech. Tímto článkem je článek 3 Ženevské úmluvy o ochraně osob za války. Druhý nejčastěji porušovaný dokument je Úmluva o právech dítěte, kdy je v mnoha případech porušován článek 9, který zakazuje násilné oddělení dítěte od rodičů a v afrických zemích zejména článek 18, který zakazuje dětem mladším patnácti let podílet se na bojových akcích. Úmluva o předcházení a stíhání zločinu genocidy byla porušena „pouze“ ve dvou případech. Přesto, že jde relativně malé číslo, měly tyto dvě genocidy na svědomí statisíce mrtvých civilních obyvatel. I přesto, že aktéři obou genocid byli potrestáni, nikdy tento hrůzný čin nebude u veřejnosti a zejména u osob, kterých se dotýkalo, nikdy smazán. V dalších dvou případech došlo k použití chemických zbraní. Oba případy proběhly v arabských zemích. Jednou v Sýrii a po druhé v Iráku, kde byly chemické zbraně využívány pár let před popsáním konfliktem. Tehdy použil chemické zbraně Sadám Husajn proti Kurdům, když je chtěl zlikvidovat. USA tento zločin přísně odsoudily. Proto je velmi zarážející, že o několik let později se americké jednotky ve stejné zemi uchýlily k válce, které tak ostře odsuzují. Američané použili bílý fosfor na nevinné irácké obyvatele. I přesto, že americká vláda toto použití chemických zbraní zarputile odmítá, existují důkazy, které použití bílého fosforu potvrzují. Dalším zločinem prováděným během konfliktů bývá ničení kulturních statků. Zejména se jedná o vypalování kostelů a ničení památek odlišných etnických a náboženských skupin. V mnoha konfliktech, kde válčí strany s rozdílným náboženstvím, jako jsou například muslimové proti pravoslavným, dochází k nedozírným škodám na kostel či mešitách. Tak tomu bylo ve válce o území Kosova. V níže uvedeném grafu je zobrazen poměr porušení Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů v popsáných ozbrojených konfliktech.

Poměr porušených Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů ve vybraných ozbrojených konfliktech

Graf 1

Ve většině ozbrojených konfliktů bylo porušeno více článků Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů. Podle zvěstev, která byla páchána v zemích jako Demokratická republika Kongo nebo Rwanda by se mohlo zdát, že zde byl největší počet. Nejvíce porušení článků výše zmíněných úmluv bylo prokázáno v konfliktu na území Bosny a Hercegoviny.

Graf 2

Ženevské konvence a Dodatkové protokoly byly podepsány v roce 1949. Tehdy byly ratifikovány 194 státy a tyto státy byly nuceny je dodržovat. Od roku 2006 již mají za povinnost dodržovat Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly všechny státy světa. Podle výše uvedených výsledků je jisté, že v těch nejzávažnějších ozbrojených konfliktech došlo vždy k porušení článků Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů. Válečné zločiny páchané ve jmenovaných ozbrojených konfliktech se liší podle jednotlivých kontinentů. V afrických státech jsou stále velkým problémem dětsí vojáci, kteří jsou navzdory veškerým právům dětí stále rekrutováni a využíváni pro boje mezi jednotlivými kmeny. Stejně tak problematika znásilňování žen byla nejvíce patrná v Africe. Není možné přesně uvést, čím je to zapříčiněno, ale podle některých odhadů i mého subjektivního názoru je páchání výše uvedených zločinů ovlivněno nízkou vzdělaností afrických obyvatel, pro něž je vzdělání mnohdy naprosto nedostupné. Obyvatelé Afriky dodnes bydlí ve vesnicích, které jsou velmi vzdálené od měst, a není zde vybudovaná základní infrastruktura. V Africe jsou navíc konflikty ovlivněny nenávistí mezi jednotlivými kmeny či etnickými skupinami. V mnoha případech je za tuto nenávist odpovědná vláda země, která se uchyluje k upřednostňování jednotlivých skupin.

Problematika konfliktu v zemích bývalé Jugoslávie je ovlivněna několik desítek let starými křivdami, kdy různé národnosti přicházely o svá území. Srbsko nebylo spokojeno s rozdělením území a proto napadlo Bosnu a Hercegovinu. Když se do války přidalo i Chorvatsko, které chtělo svou zemi zvětšit, přišel velký problém. V této válce se mnohdy stalo, že se střídali zájmy a podpora jednotlivých zemí mezi sebou. Jedno bojovali Srbové společně s Chorvaty proti Bosně a po chvíli se to obrátilo a Chorvaté byli na straně Bosny a Hercegoviny. Boje mezi jednotlivými armádami se zvrhli jakýsi hon na civilní obyvatele, kteří nebyli ušetřeni žádné krutosti.

Všechny země, které byly stranami konfliktu jsou povinny řídit se Mezinárodním humanitárním právem a dodržovat články Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů. Ani jedna ze zkoumaných zemí, které byly stranami konfliktu, je však nedodržuje. Všechny strany vždy začnou cíleně likvidovat civilní obyvatelstvo a ničit

vše, co je podle válčících stran jiné. V Kosovu byly vypalovány pravoslavné kostely, ničeny školy a nemocnice. V Somálsku byla cíleně blokována humanitární pomoc, která měla civilním obyvatelům pomoci přežít. I přesto, že mnoho porušení Ženevských konvencí a Dodatkových protokolů bylo po skončení konfliktu potrestáno, stále se vytvářejí nové a nové konflikty, kde jsou civilisté ohrožováni na svých životech a nikdo jim nepomůže.

Ve většině konfliktů byly nasazeny jednotky OSN a NATO. V mnoha případech to ale bylo již pozdě, nebo byly nasazeny se špatným mandátem. Příkladem toho je genocida ve Rwandě, kdy vojáci pod záštitou UN fungovali pouze jako jakýsi pozorovatelé, kteří sledovali vraždění obyvatel Tutsi, ale nesměli zasáhnout. Stejný problém se týkal českých vojáků v misi IFOR na území bývalé Jugoslávie. Otázkou zůstává, proč jsou tedy vojáci OSN do těchto zemí posíláni, když nesmí zabránit porušování Ženevských konvencí.

Výzkumná otázka, na kterou měla práce odpovědět, zněla“ Dochází ve všech ozbrojených konfliktech od roku 1990 k porušení některé části Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů? Z důvodu počtu ozbrojených konfliktů, kterých od roku 1990 bylo více než sto dvacet, nedovolím si odpovědět, že jednoznačně ano. Ale minimálně v práci zkoumaných konfliktech určitě k porušování dochází.

Ženevské konvence a Dodatkové protokoly jsou v dnešní době ozbrojených konfliktů totálně ignorované a přesto se nic neděje. Za jejich porušení je vždy potrestáno několik lidí, ale žádný podstatný účinek nemají. Dokud Úmluvy porušují africké státy s vysokou mírou negramotnosti, může se zbytek světa otáčet k problému zády a tvrdit, že oni jsou zaostalí a bojovníci z džungle nemají možnost se Úmluvami seznámit. Pokud ale jednotlivé články porušují se v konfliktu státy Východní Evropy či Spojené Státy Americké, ve vztahu k týrání iráckých vězňů, použití chemických zbraní a napalmu či brutální vraždění civilních obyvatel, mělo by již OSN důrazně zakročit. I přesto, že OSN vydává zprávy o konfliktech, posílá příslušníky jednotek UN do problémových oblastí, stále se páchání zločinů na civilním obyvatelstvu nijak nezamezuje.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo objasnit ohrožení základních práv člověka, která jsou během ozbrojených konfliktů nerespektována a poukázat na celosvětový problém porušování zásad mezinárodního humanitárního práva a s ním spojenými Ženevskými úmluvami z pohledu ochrany obyvatelstva. V práci bylo vybráno deset ozbrojených konfliktů od roku 1990. U těchto konfliktů bylo popsáno, jak během konfliktu bylo ovlivněno civilní obyvatelstvo a zda bylo ušetřeno válečných zločinů.

Pro zpracování problematiky byl zvolen kvalitativní výzkum. Jako zdroje dat byly použity údaje Mezinárodního Červeného kříže, zprávy OSN či zprávy organizace Human Rights Watch. V práci byly uvedeny rozhovory s účastníky některého z ozbrojených konfliktů. Jednalo se o dva Čechy a dvoje cizince. T

Z důvodu kvalitativního výzkumu byla v diplomové práci stanovena výzkumná otázka: Dochází ve všech ozbrojených konfliktech od roku 1990 k porušení některé části Ženevských úmluv a dodatkových protokolů? Z důvodu velkého množství ozbrojených konfliktů, kterých od roku 1990 bylo více než sto dvacet, nebylo možné odpovědět, zda dochází k porušení opravdu ve všech konfliktech. Přesto bylo zjištěno, že ve vybraných deseti konfliktech, které byly v práci popsány, došlo vždy k porušení některého článku Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů.

Podle mého názoru by mělo OSN zakročit a zamezit tak stále narůstajícímu počtu civilních obyvatel, kterých je od roku 1990 několik miliónů. NATO vysílá alianční vojáky do zemí, které jsou konfliktem postižené a vojáci tak zde mají nastavit mír a civilisty tak chránit. Problém je, že jeden z nejsilnějších členů, kterými jsou USA, sami Ženevské úmluvy nerespektují, ale přesto volají po trestání jiných stran konfliktů.

Seznam informačních zdrojů

1. Africká charta práv a blaha dítěte 1999)
2. Dodatkový protokol I kŽenevským úmluvám (1977)
3. Dodatkový protokol II kŽenevským úmluvám(1977)
4. Dodatkový protokol III kŽenevským úmluvám(1977)
5. Haagská úmluva na ochranu kulturních statků
6. Opční protokol kÚmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojeného konfliktu (2000)
7. Protokol o prevenci, potírání atrestání obchodování slidmi, zvláště se ženami a dětmi (2000)
8. Římský statut
9. Statut Mezinárodního trestního soudu (1998)
10. Statut Zvláštního soudu pro Sierra Leone (2002)
11. Úmluva mezinárodní organizace práce číslo 182 (1999)
12. Úmluva o biologických a toxinových zbraních
13. Úmluva o konvenčních zbraních
14. Úmluva o právech dítěte (1989)
15. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob
16. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci
17. *Customary in Human Law*, International review of The Red Cross, 857/2005, 20 s.
18. DINI, L., *Taking Responsibility for Balkan Security*, NATO Review, Autumn, 1999, No. 3, s. 4.
19. EICHLER, J., *Legitimní a nelegitimní války po roce 1990 (Perský záliv, Afghánistán a Balkán)*, Vojenské rozhledy, 4/2012
20. EICHLER, J., *Proměny bezpečnostní strategie USA na počátku 21. století*, Vojenské rozhledy . 4/2010

21. EICHLER, J., *Legální a nelegální války v dnešní době*, Vojenské rozhledy 2/2012
22. HENCKAERTS, J.M., DOSWALD-BECK,L., *Customary International Humanitarian Law: Volume 1, Rules*, Cambridge University Press, 2005, 676 s. ISBN-13: 978-0521005289
23. Human Rights Watch *"You Will Be Punished" Attacks on Civilians in Eastern Congo*, 2009, ISBN: 1-56432-583-0
24. Human Rights Watch *Humanitarian Law Violations in Kosovo*, 1998.
25. Human Rights Watch *Sowing Terror–Atrocities against Civilians in Sierra Leone“*, 1998
26. Human Rights Watch *Yugoslav Government War Crimes in Racak*, 1999.
27. Human Rights Watch, *Somalia: End War Crimes to Help Tackle Famine Abuses by All Sides Contribute to Current Crisis* ISBN: 1-56432-799-X
28. Human Rights Watch, *“They Burned My Heart” War Crimes in Northern Idlib during Peace Plan Negotiations*, 2012, ISBN: 1-56432-884-8
29. Human Rights Watch, *Attacks on Civilians in Eastern Congo*, 2009 , ISBN: 1-56432-583-0
30. Human Rights Watch, *Burma: World's Highest Number of Child Soldiers*
31. Human Rights Watch, *Death from the Skies Deliberate and Indiscriminate Air Strikes on Civilians*, 2013, ISBN: 978-1-62313-0039
32. Human Rights Watch, *Genocide in Rwanda“* z roku 1994
33. Human Rights Watch, *Genocide, war crimes and crimes against humanity – A Digest of the Case Law of the international Criminal tribunal for Rwanda*, 2010, 482 s. ISBN: 1-56432-586-5
34. Human Rights Watch, *“We Are Still Here” Women on the Front Lines of Syria's Conflict*, 2014, 47 s, ISBN: 978-1-62313-1456
35. Human Rights Watch, *Attacks on Ghouta Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria*, 2013, 22 s, ISBN: 978-1-6231-30534
36. Human Rights Watch, *Civil and Political Rights Violations in Kuwait*, 2000

37. Human Rights Watch, *Shell-Shocked Civilians Under Siege in Mogadishu*, 2007
ISBN: A1912
38. Human Rights Watch, *At a Crossroads Human Rights in Iraq Eight Years after the US-Led Invasion*, 2011, 102 s, ISBN: 1-56432-736-1
39. Human Rights Watch, *A Face and a Name Civilian Victims of Insurgent Groups in Iraq*, 2005, ISBN: E1709
40. Human Rights Watch, *Kosovo Criminal Justice Scorecard*, 2008, 34 s., ISBN: D2002
41. Human Rights Watch, *Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity A Topical Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia*, 2006, 861 s., ISBN: D2002
42. Human Rights Watch, *Under Orders: War Crimes in Kosovo*, 2001
43. Human Rights Watch, *Looking for Justice The War Crimes Chamber in Bosnia and Herzegovina*, 2006, ISBN: D1801
44. Human Rights Watch, *War Crimes in Bosnia-Herzegovina U.N. Cease-Fire Won't Help Banja Luka*, 1994
45. Human Rights Watch, *"Troops in Contact" Airstrikes and Civilian Deaths in Afghanistan*, 2008, ISBN: 1-56432-362-5
46. CHOMSKY, N., *War over Kosovo A Review of NATO's Z Magazine*, 2001
47. OBERSON, B., *Odpovědi na vaše otázky*, Český Červený kříž, 2007, 39 s.
48. Štábní informační systém Armády České republiky, *Pravidla použití RoE*
49. VELITELSTVÍ VÝCVIKU – VOJENSKÁ AKADEMIE, *Pravidla pro užití síly – příklady (Rules of Engagement)*, 1/2012, 81 s
50. TOMEŠ, J., *Ohniska napětí, války a ozbrojené konflikty v datech*, Geografické rozhledy 4/2010
51. *Mezinárodní humanitární právo obyčejové MVČK*, Cambridge University Press, 2005

Seznam grafů

Graf 1 – Poměr porušených Ženevských úmluv a Dodatkových protokolů ve vybraných ozbrojených konfliktech

Graf 2 - Počet porušení Ženevských konvencí v jednotlivých konfliktech

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Ozbrojené konflikty a počty zabitých civilní osob v těchto konfliktech

Přílohy

Příloha č. 1 Genocida ve Rwandě

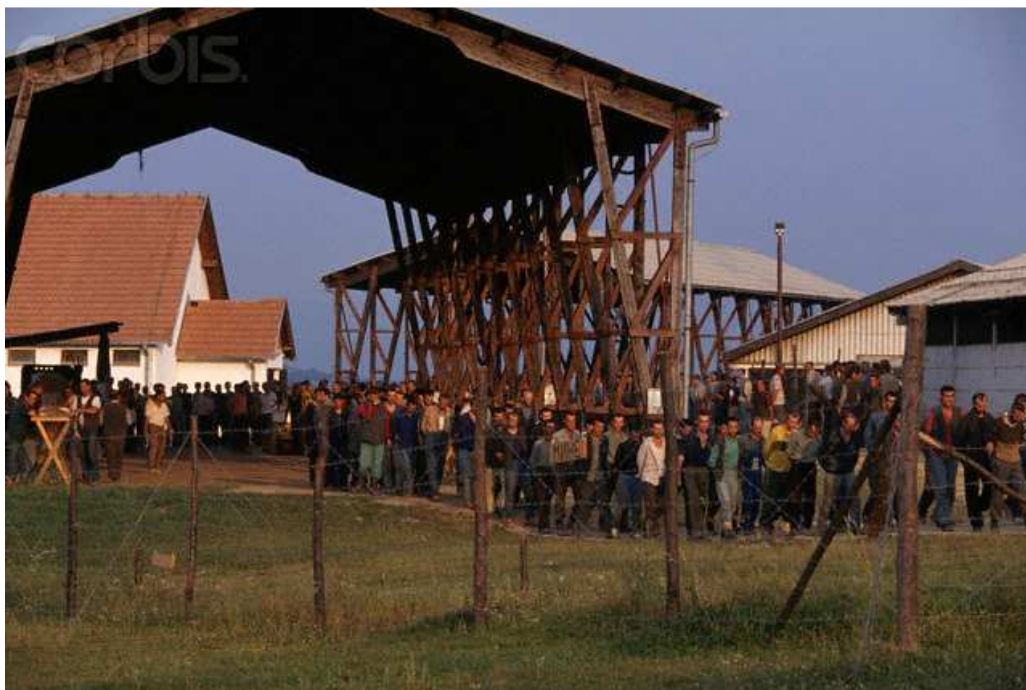
Příloha č. 2 Popravy bosenských muslimů

Příloha č. 3 Srbský lágr pro bosenské muslimy

Příloha č. 4 Nálety na Falúđu

Příloha č. 5 Následek použití Bílého fosforu

